

ROZUMIENIE TEKSTÓW PISANYCH

Zbiór zadań

POZIOM ZAAWANSOWANY

C2

© Państwowa Komisja Poświadczania Znajomości
Języka Polskiego jako Obcego

1. Standardy wymagań egzaminacyjnych

1.1. Ogólny opis umiejętności

Zdający powinni rozumieć globalnie i szczegółowo wszystkie rodzaje tekstów (z wyłączeniem tekstów wysoko specjalistycznych) z zakresu określonego w katalogach funkcjonalno-pojęciowym i tematycznym (zob. Katalog A i Katalog B).

Zdający powinni rozumieć treść i intencje wypowiedzi, także te wyrażane w sposób pośredni, aluzyjny i ironiczny. Powinni rozumieć znaczenie i funkcje znajdujących się w tekstach wyrażen nacechowanych, idiomatycznych, potocznych i regionalnych. Powinni również umieć krytycznie interpretować treści zawarte w czytanych tekstach.

Zdający powinni umieć biegle stosować strategie ułatwiające rozumienie tekstów, takie jak rozumienie kontekstowe, czytanie pobieżne, szybkie wyszukiwanie ważnej informacji oraz dostosowywać tempo czytania do postawionych przed nimi zadań.

1.2. Rodzaje tekstów

W testach biegłości na poziomie C2 podstawę zadań testowych stanowią następujące rodzaje tekstów autentycznych:

- pojedyncze napisy intencjonalne i tematyczne (informacje, nakazy i zakazy, ostrzeżenia, szyldy, ogłoszenia, reklamy itp.);
- teksty użytkowe ▶ *informacyjne* (np. opisy właściwości produktów spożywczych, farmaceutycznych, kosmetycznych; instrukcje obsługi)
  - ▶ *reklamowe*;
  - ▶ *prasowe* (w tym recenzje, felietony, artykuły popularno-naukowe);
  - ▶ *urzędowe* (w tym formularze);
- teksty wtórnie mówione, takie jak wykład popularnonaukowy, przemówienie okolicznościowe, komentarz redakcyjny;
- teksty literackie, np. opis, opowiadanie, reportaż, esej.

2. Budowa części C certyfikатовego testu biegłości

Część C egzaminu certyfikатовego – rozumienie tekstów pisanych – składa się z 4 – 5 zadań o różnej długości i różnym stopniu skomplikowania. Kontrola podlega rozumienie tekstu na poziomie zdania, akapitu oraz całego tekstu.

Sprawdzane jest zarówno rozumienie selektywne (wyszukiwanie pojedynczych, zawartych w tekście informacji, umiejętność wychycenia głównych punktów wypowiedzi), rozumienie szczegółowe (na poziomie pojedynczych słów i struktur), jak i rozumienie

globalne (rozumienie myśli przewodniej tekstu i myśli jej podporządkowanych). Sprawdzane jest także rozumienie strukturalnej i narracyjnej spójności tekstu.

Długość tekstów, będących podstawą wykonania zadań, mieści się w granicach 300 – 350 słów. Jest ona uzależniona przede wszystkim od rodzaju zadania, dla którego tekst stanowi materiał wyjściowy (w niniejszym zeszycie przeznaczonym do ćwiczeń zostały wykorzystane zarówno teksty dłuższe, jak i nieco krótsze).

3. Typy zadań testowych na poziomie C2

Na poziomie C2 zdający będą mogli napotkać w testach następujące typy zadań:

- zadania z jednostkami *wyboru wielokrotnego*;
  - wybór *informacyjny* (na tzw. rozumienie globalne lub selektywne);
  - wybór *leksykalny* (czyli jedno z c z t e r e c h słów);
- zadania z jednostkami na *dobieranie informacji*;
- zadania z jednostkami na *dobieranie wielokrotne*;
- zadania z *lukami*:
  - uzupełnianie luk w tekście usuniętymi z niego zdaniami (możliwy jeden lub dwa fragmenty dodatkowe);
  - uzupełnianie luk w tekście usuniętymi z niego fragmentami (możliwy jeden lub dwa fragmenty dodatkowe).
- zadania na *ustalenie kolejności*¹:
  - porządkowanie pojedynczych, rozsypanych zdań tekstu (możliwy jeden lub dwa fragmenty dodatkowe);
  - porządkowanie tekstu (możliwy jeden lub dwa fragmenty dodatkowe);

4. Zbiór zadań

Prezentowany zbiór zadań ma pomóc potencjalnym kandydatom w przygotowaniu się do części C testu certyfikatowego, w której ważna jest umiejętność rozwiązywania zadań i biegłość w czytaniu (stosunkowo szybkie tempo). Umieszczono w nim zadania podobne do tych z testów certyfikatowych, a także takie, które pomogą kandydatom w przygotowaniu się do egzaminu. N i e s ą one jednakże zadaniami modelowymi – długość tekstów odbiega niekiedy od przyjętej w formacie egzaminu, inna jest także punktacja zadań, choć poszczególne operacje są punktowane podobnie jak na egzaminach certyfikatowych. Na końcu zestawu znajduje się klucz umożliwiający szybkie sprawdzenie wyników.

---

¹ Zob. zadania XXV-XXXIII.

ZADANIA

I. Proszę uzupełnić luki w tekście, wybierając najlepszą spośród podanych możliwości. Pierwsze rozwiązanie jest przykładem.

_____ / 5 p. (10 x 0,5 p.)

Im starszy był dziedzic Popielski, tym świat [a]⁰ mu straszniejszy. Człowiek młody zajęty jest własnym [___]¹, parciem do przodu i poszerzaniem granic: od dziecinnego łóżeczka po ściany pokoju, dom, park, miasto, kraj, świat, a potem, w wieku [___]², przychodzi czas na [___]³ o czymś większym. Koło czterdziestki następuje [___]⁴. Młodość w swoim natężeniu, w swojej [___]⁵ męczy się sobą. Którejś nocy czy któregoś poranka człowiek przechodzi granicę, [___]⁶ swój szczyt i robi pierwszy krok w dół, ku śmierci. Wtedy [___]⁷ pytanie: Czy schodzić dumnie z twarzą [___]⁸ ku ciemności, czy odwrócić się ku temu, co było, trzymać pozór i [___]⁹, że to nie ciemność, lecz [___]¹⁰ zgaszono w pokoju.

Olga Tokarczuk, *Prawiek i inne czasy*

Przykład:

0.	a. wydawał się	b. stawał się	c. dawał się	d. udawał się
1.	a. pobytem	b. rozwojem	c. problemem	d. upadkiem
2.	a. podeszłym	b. starczym	c. sędziwym	d. męskim
3.	a. plan	b. projekt	c. rojenia	d. pytania
4.	a. przerwa	b. przepaść	c. przewrót	d. przełom
5.	a. mocy	b. pracy	c. drodze	d. powadze
6.	a. przekracza	b. zdobywa	c. osiąga	d. wydobywa
7.	a. zaczyna się	b. pojawia się	c. dopada	d. zbliża się
8.	a. przewróconą	b. zawróconą	c. przywróconą	d. zwróconą
9.	a. kłamać	b. udawać	c. proponować	d. czarować
10.	a. jasność	b. światłość	c. światło	d. świetlistość

II. Proszę uzupełnić luki w tekście, wybierając najlepszą spośród podanych możliwości. Pierwsze rozwiązanie jest przykładem.

_____ / 5 p. (10 x 0,5 p.)

Mimo iż firmy wysyłkowe czeka u nas [_b_]⁰ przyszłość, ich szefowie nie ukrywają, że polski rynek jest trudny, głównie za sprawą [___]¹ doświadczeń z początku lat 90. Wtedy to wiele firm obliczonych na szybki i łatwy łup [___]² zainwestowało w naszą naiwność. Wyposażone głównie w skrytki pocztowe, oferowały w swych [___]³ niezwykle atrakcyjne towary, które po rozpakowaniu okazywały się często [___]⁴ lub w najlepszym razie towarami, które można było kupić dużo taniej. Po [___]⁵ żniwach firmy te z reguły rozpyływały się bez [___]⁶. Trudno się więc dziwić, że samo określenie „dom wysyłkowy” jeszcze dziś może [___]⁷ złe skojarzenia. W zgodnej opinii dzisiejszych liderów rynku, jedynym sposobem [___]⁸ uprzedzeń panujących wśród wielu klientów jest konsekwentne stosowanie zasady [___]⁹ kupca. Dlatego większość dużych firm wysyłkowych postanowiła m.in. zagwarantować [___]¹⁰ możliwość zwrotu towaru bez podania przyczyny.

Przykład:

0.	a. świecąca	b. świetlana	c. świetlista	d. oświelana
1.	a. bolesnych	b. żalosnych	c. rozpaczliwych	d. cierpiących
2.	a. z korzyścią	b. z powodzeniem	c. z satysfakcją	d. z uznaniem
3.	a. kuponach	b. przepisach	c. ustawach	d. ulotkach
4.	a. szczątkami	b. fragmentami	c. bublami	d. odpadami
5.	a. wydatnych	b. dorodnych	c. obfitych	d. ulewnych
6.	a. pyłu	b. tropu	c. znaku	d. śladu
7.	a. pobudzić	b. budzić	c. rozbudzić	d. przebudzić
8.	a. pokonania	b. pobicia	c. złamania	d. tłumienia
9.	a. sprytnego	b. przebiegłego	c. zręcznego	d. rzetelnego
10.	a. dawcom	b. biorcom	c. nabywcom	d. adresatom

III. Proszę uzupełnić luki w tekście, wybierając najlepszą spośród podanych możliwości. Pierwsze rozwiązanie jest przykładem.

_____ / 5 p. (10 x 0,5 p.)

Pracowitość często rozumiemy tak, jak ją rozumieli [b   ]⁰ czy burżuazja w XIX wieku. Wieczorem trzeba było sporządzić rachunek sumienia: czy mianowicie wykonałem wszystko to, co miałem dzisiejszego dnia wykonać. A jeżeli nie, to dlaczego? Taka pracowitość jest bliska sumienności, która bywa cnotą, ale raczej rzadko, gdyż sumienność to tylko tyle, co odrobienie zadania domowego w domu, a nie w klasie w trakcie przerwy. To zwyczajna [   ]¹, do cnoty jej jednak daleko. Pracowitość natomiast wiąże się [   ]² do lenistwa. Pracowity jest ten, kto czyta książkę, i ten, kto sprząta w domu, i ten, kto haruje w biurze, ale nie dlatego, że tak musi, lecz dlatego, że wie, iż lenistwo to zło.

Pracowitość jest cnotą nie dlatego też, że – jak chciał Karol Marks – człowiek jest *homo laborans*, nic z tych rzeczy. Pracowitość to cnota należąca do najważniejszych cnót prywatnych dlatego, że jest najściślej związana z poczuciem [   ]³. Lenistwo jest zagrożeniem, gdyż stanowi odrzucenie darów, w jakie nas wyposażono, bo każdy dostał jakieś dary, bez względu na to, czy są to wielkie talenty, czy tylko drobne zdolności.

Nasze życie byłoby [   ]⁴ absurdalne, gdyby nie cnota pracowitości. To właśnie ze względu na pracowitość oburzyła mnie kiedyś odpowiedź pewnego rolnika. Zapytany, czy by zrobił niewielki płótek wiklinowy (oczywiście za pieniądze), odpowiedział, że nie, bo [   ]⁵. Niezdolność do pracowitości staje się tragedią i na skalę społeczną, kiedy bezrobotni przestają robić cokolwiek. Doskonale rozumiem, jakim dramatem jest bezrobocie, ale kiedy na wielką skalę staje się ono okazją do lenistwa, wtedy nieuchronnie [   ]⁶.

I dlatego też zarówno ekonomiści, jak i filozofowie, wiedzą, że prawdziwa tragedia bezrobocia to nie tyle brak pracy i pieniędzy, lecz utrata cnoty pracowitości, [   ]⁷ całych wielkich grup społecznych w lenistwie.

Cnota pracowitości pozwala nam przeżyć najtrudniejsze momenty w życiu. To nie tyle czas, ile praca [   ]⁸ cierpienie, i to nie tyle rozrywka, ile praca pozwala nam zapomnieć o wszystkim, co trudne lub wręcz fatalne. Praca wymuszona zaś jest absurdem i tylko [   ]⁹ Marks miał rację. Pracowitość jako cnota zasadniczo różni się od pracowitości wymuszonej. Gdyby się udało tak urządzić społeczeństwo, że ludzie pracowaliby z przyjemnością, bliscy byłibyśmy spełnienia najbardziej utopijnych marzeń. To jest niemożliwe, ale codzienna cnota pracowitości, [   ]¹⁰, że sami wobec siebie czujemy się odrobinę lepiej, a czegoś więcej można chcieć.

Przykład:

0.	a. policjanci	b. mieszczanie	c. uczeni	d. filozofowie
1.	a. wada	b. zaleta	c. przewaga	d. zdolność
2.	a. z niechęcią	b. z przykładem	c. z upodobaniem	d. z przykrością
3.	a. nieprzyzwoitości	b. obowiązku	c. radości	d. rozwagi
4.	a. zaś	b. zaiste	c. oczywiste	d. natomiast
5.	a. nie powinno się	b. nie ma powodu	c. brak wikliny	d. mu się nie chce
6.	a. coś złego się zdarzy	b. jest coś ciekawego	c. następuje przeskok	d. nic się nie dzieje
7.	a. zanurzenie	b. pogrążenie się	c. utrwalenie się	d. uczestnictwo
8.	a. niweczy	b. odkłada	c. ułatwia	d. łagodzi
9.	a. w tym oznaczeniu	b. w tym rozumieniu	c. w tej teorii	d. w tym temacie
10.	a. czyni	b. działa	c. sprawia	d. tworzy

IV A. Proszę uzupełnić luki w tekście, wybierając najlepszą spośród podanych możliwości. Pierwsze rozwiązanie jest przykładem.

_____ / 5 p. (10 x 0,5 p.)

[a]⁰ między kodem ograniczonym a rozwiniętym wprowadził B. Bernstein, analizując język młodzieży przedmieść miast angielskich i język uczniów kończących ekskluzywne szkoły. [_____]¹ ona dobrze do współczesnej polskiej młodzieży, a obszar kodu ograniczonego bardzo się poszerzył. Współczesna sytuacja polityczna, ekonomiczna, szerzej – kulturowa, [_____]² rozszerzaniu tego kodu. Przyczyną jest w naszej sytuacji [_____]³ niedostatek materialny i swoistość przedmieść – jak w badaniach Bernsteina – ile ogólne [_____]⁴ współczesnej kultury konsumpcyjnej, a zwłaszcza postawa *mieć*. Ogromną rolę odgrywają tutaj współczesne komercyjne środki masowego przekazu, które ze szczególną mocą i skutecznością [_____]⁵ kod ograniczony.

Nigdy w dziejach języka polskiego odmiana środowiskowa młodzieży (uczniów, studentów) nie była tak oddalona od polszczyzny literackiej jak obecnie. Duża część młodzieży [_____]⁶ tylko kodem ograniczonym, co powoduje np. ogromne problemy z napisaniem dobrego wypracowania czy ze sformułowaniem bogatej [_____]⁷ wypowiedzi. Ma to niewątpliwie powiązanie z wieloma czynnikami. Wszędzie [_____]⁸ moda na bylejakość mówienia, luz językowy oraz luz w zachowaniu się. Wiele tekstów jest mówionych [_____]⁹, niewyraźnie, często słyszymy po prostu bełkot. Po wtóre bylejakość panuje w zawartości semantycznej wypowiedzi. Wynika to, rzecz jasna, z niedostatecznej [_____]¹⁰ językowej spowodowanej naturą kodu ograniczonego.

Przykład:

0.	a. Opozycje	b. Przeciwnieństwo	c. Różnicę	d. Antonim
1.	a. Przylega	b. Wpisuje się	c. Przystaje	d. Należy
2.	a. odpowiada	b. służy	c. pomaga	d. sprzyja
3.	a. jak tylko	b. nie tyle	c. nie tylko	d. tyle co
4.	a. skłonności	b. tendencje	c. upodobania	d. wybory
5.	a. reklamują	b. rozszerzają	c. upowszechniają	d. proklamują
6.	a. kieruje się	b. posługuje się	c. wspomaga się	d. zachwyca się
7.	a. w sens	b. w fabułę	c. w treść	d. w zawartość
8.	a. szerzy się	b. rozwija się	c. rozprzestrzenia się	d. panoszy się
9.	a. nieczysto	b. niewybrednie	c. niedbale	d. nieelegancko
10.	a. umiejętności	b. znajomości	c. sprawności	d. giętkości

IV B. Proszę uzupełnić luki w tekście, wybierając najlepszą spośród podanych możliwości. Pierwsze rozwiązanie jest przykładem.

_____ / 5 p. (10 x 0,5 p.)

(*Różnicę, Przeciwnieństwo, **Opozycje**, Antonim*)⁰ między kodem ograniczonym a rozwiniętym wprowadził B. Bernstein, analizując język młodzieży przedmieść miast angielskich i język uczniów kończących ekskluzywne szkoły. (*Należy, Przystaje, Wpisuje się, Przylega*)¹ ona dobrze do współczesnej polskiej młodzieży, a obszar kodu ograniczonego bardzo się poszerzył. Współczesna sytuacja polityczna, ekonomiczna, szerzej – kulturowa, (*sprzyja, służy, odpowiada, pomaga*)² rozszerzaniu tego kodu. Przyczyną jest w naszej sytuacji (*jak tylko, nie tyle, nie tylko, tyle co*)³ niedostatek materialny i swoistość przedmieść – jak w badaniach Bernsteina – ile ogólne (*skłonności, tendencje, upodobania, wybory*)⁴ współczesnej kultury konsumpcyjnej, a zwłaszcza postawa *mieć*. Ogromną rolę odgrywają tutaj współczesne komercyjne środki masowego przekazu, które ze szczególną mocą i skutecznością (*reklamują, rozszerzają, upowszechniają, proklamują*)⁵ kod ograniczony.

Nigdy w dziejach języka polskiego odmiana środowiskowa młodzieży (uczniów, studentów) nie była tak oddalona od polszczyzny literackiej jak obecnie. Duża część młodzieży (*kieruje się, posługuje się, wspomaga się, zachwyca się*)⁶ tylko kodem ograniczonym, co powoduje np. ogromne problemy z napisaniem dobrego wypracowania czy ze sformułowaniem bogatej (*w sens, w fabułę, w treść, w zawartość*)⁷ wypowiedzi. Ma to niewątpliwie powiązanie z wieloma czynnikami. Wszędzie (*szerzy się, rozwija się, rozprzestrzenia się, panoszy się*)⁸ moda na bylejakość mówienia, luz językowy oraz luz w zachowaniu się. Wiele tekstów jest mówionych (*nieczysto, niewybrednie, niedbale, nieelegancko*)⁹, niewyraźnie, często słyszymy po prostu bełkot. Po wtóre bylejakość panuje w zawartości semantycznej wypowiedzi. Wynika to, rzecz jasna, z niedostatecznej (*umiejętności, znajomości, sprawności, giętkości*)¹⁰ językowej spowodowanej naturą kodu ograniczonego.

V A. Proszę uzupełnić luki w tekście, wybierając najlepszą spośród podanych możliwości. Pierwsze rozwiązanie jest przykładem.

_____ / 5 p. (10 x 0,5 p.)

Moda na luz w zachowaniu i mówieniu [a   ]⁰ za sobą bardzo negatywne zjawisko wulgaryzacji i brutalizacji środowiskowej odmiany języka polskiego. Moda na luz jest cały czas [   ]¹ przez podstawową kategorię współczesnej kultury konsumpcyjnej, jaką jest eksponowanie wolności człowieka. Wielu ludzi młodych [   ]² postawie liberalnej uznającej prymat wolności nad prawdą. Innym czynnikiem jest system postaw i wartości. Młodych cechuje sprzeciw wobec świata starszych, kontestacja, nadmierne poczucie wolności, szukanie mocnych [   ]³ – chęć ciągłej zabawy. Młodzi ludzie często są wygodni, niechętni do wysiłku, w związku z tym [   ]⁴ wszystko, także w warstwie językowej.

Cechą kodu ograniczonego jest ubóstwo środków [   ]⁵, ich brutalizacja, duża emocjonalność, prymitywizm wyrażania, nastawienie na rzeczy materialne, nieporadność w wyrażaniu uczuć, trudności [   ]⁶ słownictwem abstrakcyjnym, ujmowanie wydarzeń z perspektywy teraźniejszości. W rezultacie komunikaty [   ]⁷ za pomocą kodu ograniczonego są często zupełnie puste:

„Śpiewasz spoko, Twoje śpiewanie jest o kej, tylko totalnie rzucasz herami*!”

Kod rozwinięty natomiast charakteryzuje się następującymi cechami: bogactwem słownictwa, które może ujmować zjawiska [   ]⁸ świata [   ]⁹ abstrakcji, stosowaniem subtelných rozróżnień słownych, łatwością wyrażania uczuć głębokich i nazywania wartości moralnych, [   ]¹⁰ wydarzeń w perspektywie historycznej.

Przykład:

0.	a. pociąga	b. prowadzi	c. wlecze	d. ciągnie
1.	a. wzmacniana	b. nagłaśniana	c. pokrzepiana	d. podpierana
2.	a. upiera się przy	b. chyli się ku	c. opiera się na	d. skłania się ku
3.	a. zachęt	b. podniet	c. impulsów	d. przygód
4.	a. upraszczają	b. skracają	c. wyrzucają	d. oszczędzają
5.	a. ekspresywnych	b. słownikowych	c. językowych	d. wyrazowych
6.	a. w obracaniu	b. w operowaniu	c. w szokowaniu	d. w zaskakiwaniu
7.	a. emitowane	b. odbierane	c. publikowane	d. nadawane
8.	a. okrążającego	b. otaczającego	c. okalającego	d. roztaczającego
9.	a. na szczeblu	b. na powierzchni	c. na poziomie	d. na bazie
10.	a. przyjmowaniem	b. zajmowaniem	c. pojmowaniem	d. ujmowaniem

* Zniekształcone angielskie słowo *hair* (włosy).

V B. Proszę uzupełnić luki w tekście, wybierając najlepszą spośród podanych możliwości. Pierwsze rozwiązanie jest przykładem.

_____ / 5 p. (10 x 0,5 p.)

Moda na luz w zachowaniu i mówieniu (*pociąga, prowadzi, wlecze, ciągnie*)⁰ za sobą bardzo negatywne zjawisko wulgaryzacji i brutalizacji środowiskowej odmiany języka polskiego. Moda na luz jest cały czas (*wzmacniana, nagłaśniana, pokrzepiana, podpierana*)¹ przez podstawową kategorię współczesnej kultury konsumpcyjnej, jaką jest eksponowanie wolności człowieka. Wielu ludzi młodych (*upiera się przy, chyli się ku, opiera się na, skłania się ku*)² postawie liberalnej uznającej prymat wolności nad prawdą. Innym czynnikiem jest system postaw i wartości. Młodych cechuje sprzeciw wobec świata starszych, kontestacja, nadmierne poczucie wolności, szukanie mocnych (*zachęt, podniet, impulsów, przygód*)³ – chęć ciągłej zabawy. Młodzi ludzie często są wygodni, niechętni do wysiłku, w związku z tym (*upraszczają, skracają, wyrzucają, oszczędzają*)⁴ wszystko, także w warstwie językowej.

Cechą kodu ograniczonego jest ubóstwo środków (*ekspresywnych, słownikowych, językowych, wyrazowych*)⁵, ich brutalizacja, duża emocjonalność, prymitywizm wyrażania, nastawienie na rzeczy materialne, nieporadność w wyrażaniu uczuć, trudności (*w obracaniu, w operowaniu, w szokowaniu, w zaskakiwaniu*)⁶ słownictwem abstrakcyjnym, ujmowanie wydarzeń z perspektywy terażniejszości. W rezultacie komunikaty (*emitowane, odbierane, publikowane, nadawane*)⁷ za pomocą kodu ograniczonego są często zupełnie puste:

„Śpiewasz spoko, Twoje śpiewanie jest o kej, tylko totalnie rzucasz herami*!”

Kod rozwinięty natomiast charakteryzuje się następującymi cechami: bogactwem słownictwa, które może ujmować zjawiska (*okrążającego, otaczającego, okalającego, roztaczającego*)⁸ świata (*na szczepku, na powierzchni, na poziomie, na bazie*)⁹ abstrakcji, stosowaniem subtelnych rozróżnień słownych, łatwością wyrażania uczuć głębokich i nazywania wartości moralnych, (*przyjmowaniem, zajmowaniem, pojmwaniem, ujmowaniem*)¹⁰ wydarzeń w perspektywie historycznej.

---

* Zniekształcone angielskie słowo *hair* (włosy).

VI. Proszę uzupełnić luki w tekście, wybierając najlepszą spośród podanych możliwości. Pierwsze rozwiązanie jest przykładem.

_____ / 7,5 p. (15 x 0,5 p.)

Mądrość

Uważamy ją za szczytową cechę człowieczeństwa – nazywamy bowiem siebie *homo sapiens* – czyli jest tym, co nas [b   ]⁰ w przyrodzie spośród innych istot żyjących. Czy mądrość jest cechą [   ]¹ tak jak inteligencja? Nie [   ]² jej wraz z wykształceniem, gdyż nie wiadomo, ilu wśród ludzi wysoko wykształconych jest rzeczywiście mądrych. Raczej wykształcenie wielu ludziom daje cechę zarozumialstwa, która jest ostrym przeciwstawieniem mądrości. Czy zatem jest ona [   ]³ wielu cech psychicznych, czy przede wszystkim jest sposobem postępowania w różnych sytuacjach? W pewnym wypadku ktoś zachowuje się jak mędrzec, lecz już wkrótce potem może zachować się jak głupiec. Pytając ludzi, co uważają za mądrość, otrzymamy bardzo [   ]⁴ zestaw kryteriów. Dla jednych mądry jest człowiek umiejący zawsze [   ]⁵ korzyści dla siebie z każdej sytuacji. Dla innych mądrość jest sztuką doprowadzania do skutku trudnych przedsięwzięć. Dla innych [   ]⁶ mądrość jest sztuką wyboru z wielu możliwości tego, co dla wybierającego jest rozwiązaniem optymalnym w danej sytuacji. Uważa się także za mądre postępowanie ekonomiczne, kiedy przy minimum [   ]⁷ osiąga się maksimum korzyści. Często uważa się za mądrych ludzi mówiących mało. Milczenie jest [   ]⁸.

Wcześniej wybieraj mądrość za [   ]⁹ życia, tak uczyli mędrzy greccy. Lecz jak ją wybierać? Możesz wybierać sobie zawód, sposób prowadzenia życia, gdyż w każdych warunkach życiowych masz zawsze kilka [   ]¹⁰ możliwości postępowania, ale przecież nie wybierasz mądrości jako takiej, tylko jeżeli jesteś już mądry, wybierasz mądry sposób działania.

Ponadto wybór mądrości nie oznacza, że równocześnie zdecydowanie odrzucasz głupotę, złość, naiwność, itp. Mądrość musi stale z nimi [   ]¹¹, a często przegrywa. Jeżeli [   ]¹² mądrość jest sposobem postępowania, to przecież nasze postępowanie jest warunkowane wieloma czynnikami i powstaje pytanie, jaka ich kombinacja [   ]¹³ na postępowanie mądre. Niewątpliwie, aby postępować mądrze muszą mieć wiedzę, niekoniecznie naukową, może to być wiedza potoczna czy [   ]¹⁴, ale musi być poprawna i pewna, adekwatna dla danej sytuacji. Dalej, aby działać mądrze trzeba mieć intuicję i możliwość [   ]¹⁵ sytuacji, postawy i reakcje innych ludzi. Trzeba mieć też opanowanie i spokój.

Przykład:

0.	a. wybiera	b. wyróżnia	c. odróżnia	d. wyznacza
1.	a. wiedzy	b. mózgu	c. umysłu	d. świadomości
2.	a. nabywa się	b. kupuje się	c. dodaje się	d. przyjmuje się
3.	a. zaletą	b. dodatkiem	c. kombinacją	d. uzupełnieniem
4.	a. rozwarty	b. rozległy	c. rozłożysty	d. rozpostarty
5.	a. zyskiwać	b. wybierać	c. wyciągać	d. przyciągać
6.	a. już	b. nadal	c. po kolei	d. jeszcze
7.	a. środków	b. pieniędzy	c. sposobów	d. podatków
8.	a. diamentem	b. srebrem	c. złotem	d. wadą
9.	a. sąsiadkę	b. przyjaciółkę	c. koleżankę	d. towarzyszkę
10.	a. osobnych	b. zróżnicowanych	c. wielorakich	d. odrębnych
11.	a. korespondować	b. bić się	c. walczyć	d. zadawać się
12.	a. bowiem	b. dlatego	c. aż	d. również
13.	a. kształtuje	b. składa się	c. warunkuje	d. działa
14.	a. zdroworozsądkowa	b. popularna	c. przeciętna	d. niewykształcona
15.	a. odpowiadania za	b. reagowania na	c. wchodzenia w	d. wczuwania się w

VII. Proszę przeczytać tekst i dopasować usunięte z niego fragmenty zgodnie z podanym przykładem.

_____ / 10 p. (10 x 1 p.)

Hamlet w soli

Jaki jest polski Hamlet 2004 r.? W inscenizacji przygotowanej dla Teatru Telewizji przez początkującego reżysera Łukasza Barczyka to młodzieniec [A   ]⁰, podobny do swych rówieśników, dwudziestoparolatków, spotykanych na ulicy.

Kiedy w prasie ukazały się pierwsze informacje o „Hamlecie” przygotowywanym przez Barczyka, najbardziej zaintrygowało wszystkich wybrane przez reżysera miejsce akcji – słynna kopalnia soli w Wieliczce. Jak się okazało, Wieliczka [   ]¹. Wspaniale prezentują się podziemia w szerokich planach (np. kaplica św. Kingi przemieniona w salę tronową), lecz także w zbliżeniach, [   ]².

Autorem bardzo dobrych zdjęć – których walory, niestety, [   ]³ – jest znakomity operator filmowy Paweł Edelman. Ale Barczyk nie nadużywa filmowych środków wyrazu. Nawet w pojedynku Hamleta z Laertesem, [   ]⁴, nie wychodzi poza układy choreograficzne stosowane zwykle w teatrze żywego planu. Ci, którzy liczyli, że będzie to przedstawienie awangardowe, zaskakujące formalnie, mogą poczuć się rozczarowani.

Najsławniejszy szekspirowski bohater ma w spektaklu [   ]⁵ Michała Czerneckiego, [   ]⁶. Twarz, którą częściowo zakrywają długie czarne włosy, zaczesane tak, że starszym widzom przypomnieć się może legendarny Włodzimierz Wysocki, który przed laty przyjechał z tą rolą do Warszawy. Niektórzy uczestnicy przedpremierowego pokazu w Teatrze Stanisławowskim zwracali też uwagę na [   ]⁷, który na początku lat 70. był Kordianem u Hanuszkiewicza. Tak czy inaczej same nobilitujące skojarzenia. Niestety, [   ]⁸, zwłaszcza w pierwszych scenach.

Barczyk zgromadził na planie [   ]⁹, choć nie wszyscy czuli się w podziemiach Wieliczki jednakowo dobrze. Prawdziwą kreację stworzył Jacek Poniedziałek jako Horacy, bardzo dobrze wypadł Andrzej Chyra odtwarzający Laertesa. Natomiast gorzej wypadł Klaudiusz Janusza Gajosa, obsadzonego tu chyba wbrew warunkom. Zdecydowanie najgorzej zaprezentowała się Grażyna Szapołowska, która gra Gertrudę niechętnie, [   ]¹⁰, jakby na planie coś się jej nie podobało.

- A. smętny i trochę nijaki**
- B. niezupełnie dotyczy to gry
- C. trudno docenić na małym ekranie
- D. podobieństwo do Andrzeja Nardellego
- E. twarz młodego aktora
- F. sprawiając wrażenie
- G. z powodzeniem zagrała zamek w Elsynorze
- H. jeszcze nieopatrzonego w serialach i w reklamie
- I. kiedy wyraźnie widać szorstką fakturę ścian
- J. gdzie mógł poszaleć
- K. znakomitą stawkę aktorów

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
A										

VIII. Proszę przeczytać tekst i dopasować usunięte z niego fragmenty zgodnie z podanym przykładem.

_____ / 10 p. (10 x 1 p.)

Ta przeklęta gorliwość

Z trudem i dzięki protekcjom udało mi się otrzymać stanowisko zarządzającego pałacem w P. Było to coś najlepszego, co mogliśmy sobie z Marychną wyobrazić. [_F_]⁰

Otoczenie piękne, towarzystwo kulturalne, wieś, ja doglądam, czy wszystko jest jak należy i byt mamy zapewniony. Tylko jedna rzecz zasnuwała nasz horyzont: [____]¹

Przed wszystkim Marychna nęka mnie taką wizją i katastroficznym nastrojem, wciąż zastanawia się, jak wzmocnić nasze stanowisko, dyktuje mi sposób postępowania z odpowiednimi ludźmi. Kiedy dostaliśmy wiadomość, że przyjedzie do P. minister i wiceminister, Marychna zaczęła płakać: [____]²

– Ależ Marychno....

– Już ja ci mówię! Na pewno stanie się coś takiego, że nas przepędzą! [____]³

Oprowadzałem ich po parku i starałem się przypodobać. Ale uśiłowalem też zachować swobodę ruchów i to mnie zgubiło. Kiedy przechodziliśmy koło fontanny, powiedziałem „a oto fontanna” i lekko wskoczyłem na otaczający ją murek, przy czym poślizgnąłem się i z okrzykiem : „O Jezusiczku” wleciałem do wody. [____]⁴

Gdy ją wynurzyłem, zobaczyłem ministra i wiceministra, którzy tarzali się ze śmiechu.

– Tak, Marychno – powiedziałem, siedząc na łożku zawinięty kocem – miałaś rację. To już koniec. Pakuj walizki. [____]⁵

– Człowieku, zrobisz furorę. Minister powiedział do mnie: „Ale ma pani wesołego męża! Do P. warto przyjeżdżać, bo dzięki pani mężowi można się zabawić i zapomnieć o troskach. [____]⁶

– Co takiego? – zawołałem.

– Jeżeli tak bardzo się podobało, musisz pokazać, że jesteś gotów w każdej chwili i że w ogóle jesteś taki wesoły człowiek. Nie zapomnij tylko krzyknąć: „O Jezusiczku”.

[____]⁷Gdy ministrowie wyszli po obiedzie przejść się po parku, wyszedłem za nimi.

[____]⁸ Gdy uśmiechnięty wynurzyłem się na powierzchnię, ujrzałem ministrów, jak gniewnie wycierali ochlapane ubrania. [____]⁹ Na wniosku o moją dymisję, minister dopisał czerwonym ołówkiem następującą adnotację:

[____]¹⁰

Kierownik wlatujący do fontanny raz po raz, to idiotyzm”.

- A. Człowieku, staraj się przynajmniej jakoś im przypodobać!
- B. Słuchaj! Musisz to zrobić jeszcze raz.
- C. ustawiczna obawa przed jakimś fatalnym potknięciem, które pozbawi nas tego miejsca.
- D. Daremnie starałem się oponować.
- E. – To już koniec – powiedziała. – Ja się zabieram do pakowania walizek.
- F. Pałac w P. został zamieniony w rodzaj domu wypoczynkowego dla artystów.**
- G. Spojrzeli na mnie ponuro i odeszli szybkim krokiem.
- H. Ale Marychna tylko się śmiała:
- I. A kiedy dygnitarze zbliżali się do fontanny, z okrzykiem: „O Jezusiczku!” rzuciłem się do wody.
- J. „Kierownik wlatujący do fontanny raz, jest zjawiskiem kulturalnym.
- K. Jeszcze mając głowę pod wodą, pomyślałem: „koniec”.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
F										

IX. Proszę przeczytać tekst i dopasować usunięte z niego fragmenty zgodnie z podanym przykładem.

_____ / 8 p. (8 x 1 p.)

Jaka jest Polka?

Jak Polka widzi swoje ciało, dom, rodzinę, kraj? Profesorka Maria Janion wraz z zespołem uczennic prześledziła symbole i wyobrażenia kobiecości. [**_D_**]⁰. Znalazły się tu dzieła sztuki współczesnej, teksty literackie, dokumenty i przedmioty użytku codziennego. Wśród bohaterek są: mityczna Wanda, Rzepicha, matka Polka, waleczna Nike i Polonia, bohaterki „Solidarności”, sportswomenki. [_____]¹

W 1979 roku przed Muzeum Narodowym w Krakowie zbierały się tłumy. Ludzie z całego kraju czekali w ogromnych kolejkach, żeby zobaczyć [_____]². Czy jednak „Polaków portret własny” był również portretem Polek? [_____]³ Podobnie jak w innych krajach europejskich krytyka feministyczna w Polsce przebija się, choć z oporami, do społecznej świadomości. [_____]⁴ Tematem wystawy jest wizerunek, tożsamość i miejsce kobiet w polskiej kulturze. Jak jednak odpowiedzieć na pytanie, kim była i kim jest Polka, skoro historia polskich kobiet toczyła się przez wieki w cieniu historii polskich mężczyzn, niejako na marginesie dziejów? [_____]⁵ Niemal do czasów współczesnych kobiety tylko wyjątkowo miały okazję opisywać świat ze swojego punktu widzenia. [_____]⁶ Jeżeli kobiety wychodziły na pierwszy plan, to zazwyczaj raczej jako przedmiot niż podmiot kultury. Były opisywane przez pisarzy, przedstawiane przez malarzy czy fotografów. [_____]⁷ Który z tych wizerunków jest prawdziwy? Po trosze wszystkie. [_____]⁸

- A. Stawką jest już nie tylko zrównanie pozycji kobiet i mężczyzn w pracy i edukacji, lecz również, a może przede wszystkim, prowadzona z kobiecej perspektywy rewizja dziejów kultury, sztuki i historii idei.
- B. Funkcjonowały na zapleczu dziejów, prowadząc domy, opatrując rannych bohaterów, rodząc dzieci i robiąc mnóstwo innych rzeczy, które łączy jedno – zazwyczaj pozostają poza polem widzenia.
- C. Polka ma tysiąc twarzy i wcieleń.
- D. *Efekt to niezwykle barwna wystawa w Centrum Sztuki Współczesnej w Warszawie.***

- E. „Polaków portret własny” – opracowaną przez Marka Roztworowskiego wystawę, będącą próbą stworzenia wizerunku mieszkańców naszego kraju od czasów Mieszka I po lata współczesne.
- F. Wyłania się z nich portret współczesnej Polki – kobiety nowoczesnej, ale również wrażliwej na tradycję.
- G. Historia i kultura Polski takie, jakimi znamy je ze szkoły i jakie istnieją w zbiorowej świadomości, to przede wszystkim historia i kultura mężczyzn: czyny królów, wodzów i polityków, bitwy żołnierzy, bohaterów, powstańców, hańba zdrajców, wynalazki naukowców, dzieła artystów, teksty pisarzy.
- H. Dzięki tej wystawie możemy to sobie uświadomić i przez to zbliżyć choć odrobinę do odpowiedzi na pytanie, kim jest Polka.
- I. Ćwierć wieku temu mało kto zadawał sobie to pytanie, dziś jednak wydaje się ono zdecydowanie na miejscu.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
D								

X. Proszę przeczytać tekst i dopasować usunięte z niego fragmenty zgodnie z podanym przykładem.

_____ / 10 p. (10 x 1 p.)

Uwaga! Wśród fragmentów podanych pod tekstem jeden jest zbędny.

Wszystkich cnót prywatnych musimy się uczyć, [E]⁰ i bardzo często nie w pełni się nam to udaje. Współczucie bowiem wymaga empatii, czyli zrozumienia cudzych uczuć, a nawet zdolności ich odczuwania.

Jest to trudne, [_____]¹, kiedy to nie myślimy o sobie, tylko o nim, nie porównujemy naszych sytuacji, a jedynie staramy się pojąć, w jakiej sytuacji, w jakim stanie jest ten drugi. Nie kierujemy się też żadnymi innymi informacjami ani przesłankami. Kiedy widzimy człowieka biednego, możemy mu współczuć tylko wtedy, [_____]², dlaczego jest biedny. Jeżeli bowiem uruchomimy racjonalną analizę, to wkrótce wytłumaczymy sobie, że tak naprawdę stał się biedny, bo nie pracował, bo jest głupi, bo pił, [_____]³, skoro sam sobie jest winien.

Dlatego prawdziwe współczucie jest bezwarunkowe i bezkrytyczne. Bardzo trudno jest w codziennym życiu stan taki osiągnąć. Przez lata krytykowano skrajne poglądy liberalne głoszące, że każdy jest kowalem swojego losu, [_____]⁴ i jeżeli ich nie wykorzystał, to tylko jego wina. A zatem ludzie biedni są sami sobie winni, [_____]⁵. Taką postawę słusznie podważa się. Nie możemy bowiem – wobec oczywistego faktu, że ludzie są nierówni – domagać się, żeby ci, którym się udało, poprzestawali na filantropii, [_____]⁶.

Problem bowiem polega na tym, że prawdziwe współczucie zawsze ma charakter konkretny. Nie współczujemy wyzyskiwanej klasie, lecz żyjącej w nędzy rodzinie. Nie możemy współczuć światu lub wielkim grupom ludzkości, [_____]⁷. Możemy zdawać sobie sprawę i reagować na masowe nieszczęścia, ale to jest zupełnie co innego niż współczucie, chociaż bywa równie ważne.

Współczucie wymaga pewnego poziomu kultury osobistej, poziomu, który jest dostępny dla każdego, [_____]⁸, by go osiągnąć. Ten, kto do realizacji cnoty współczucia nie jest zdolny, jest ułomny. Brak mu tych ludzkich cech, które wynikają z poczucia moralnego. Współczucie jest bowiem cnotą, do której realizacji wzywa nasz odruch moralny, [_____]⁹. Skrzywdzeni i ponizeni są bowiem niemal z reguły nieestetyczni, a ponadto, kiedy komuś okazujemy współczucie, powinniśmy starać się nie naruszyć jego szacunku do samego siebie. Dlatego współczucia trzeba uczyć i uczyć się od dziecka, [_____]¹⁰ dotyczący tego konkretnego, drugiego człowieka. Trzeba wyjść poza swój świat, trzeba zapomnieć o sobie.

- A. więc dlaczego właściwie mielibyśmy mu współczuć
- B. mimo że czasem jest to bardzo trudne
- C. kiedy nie będziemy się zastanawiali
- D. kiedy przeanalizuje się wszystko dokładnie
- E. *jednak współczucia trzeba się uczyć przez całe życie***
- F. czyli załatwiali sprawę współczucia w sposób instytucjonalny
- G. czyli trzeba cudze nieszczęście traktować jako fakt
- H. bo w tym przypadku empatia jest niemożliwa
- I. ale nie wszyscy chcą się na tyle doskonalić
- J. a w wolnym społeczeństwie każdy ma równe szanse
- K. a ponadto wymaga takiego stosunku do drugiego człowieka
- L. a ludzie bogaci stali się bogatymi dzięki swoim umiejętnościom

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	Fragment dodatkowy
E											

XI. Proszę przeczytać tekst i dopasować usunięte z niego fragmenty zgodnie z podanym przykładem.

_____ / 8 p. (8 x 1 p.)

Uwaga! Wśród fragmentów podanych pod tekstem jeden jest zbędny.

Pies sapiens

Psy są inteligentniejsze od małp, choć te są bliżej z nami spokrewnione. Zmądrzały w wyniku trwającej tysiące lat przyjaźni z człowiekiem – dowodzili naukowcy na zjeździe Amerykańskiego Towarzystwa Upowszechniania Nauki w Seattle.

– Teraz opowiem, jak doszło do tego, że psy nauczyły się manipulować człowiekiem – zaczął swój wykład Brian Hare, antropolog z Uniwersytetu Harvarda. [B   ]⁰.

– W porządku. Będzie o tym, jak to się stało, że tysiące lat temu ze zwykłych drapieżników konkurujących z ludźmi stały się naszymi maskotkami [   ]¹ zdolności poznawczych psy prześcignęły najbliższe genetycznie człowiekowi małpy. W komunikowaniu się z człowiekiem ich uzdolnienia są wręcz fenomenalne. Prawie bez nauki potrafią wykonywać polecenia wypowiedziane na głos, trafnie odczytać ludzkie spojrzenia, gesty czy intencje [   ]² od razu zademonstrował zażyłe stosunki z właścicielem – wystarczyło nieznaczne skinienie dłonią lub znaczące spojrzenie, a [   ]³ rozumienia człowieka nie posiadają nawet najbliższe genetycznie człowiekowi małpy człekokształtne – twierdził badacz.

Aby to naukowo wykazać, obmyślił prosty eksperyment. Kładł przed zwierzęciem dwie odwrócone do góry dnem miski, [   ]⁴. po zdjęciu zasłony, dawał różne wskazówki – np. pokazywał miskę palcem, znacząco na nią spoglądał, pukał w nią lub kładł na niej jakiś przedmiot. Małpy [   ]⁵ jedną z misek, zupełnie nie rozumiejąc ludzkich podpowiedzi. A psy natychmiast dostrzegały, że człowiek chce im coś zakomunikować.

– Nie wiem dokładnie, co nimi kierowało: ciekawość, faktyczne zrozumienie podpowiedzi czy chęć zabawy – opowiadał Hare. Faktem jest, że potrafiły [   ]⁶ trzeba przeprowadzić setki ćwiczeń, by równie dobrze rozpoznawały nasze intencje.

Jak się więc zdaje, psy są zdolne do abstrakcyjnego wnioskowania: „skoro raz znalazłem pod wskazaną miską pożywienie, to warto zawsze się tym kierować”. Naukowiec, chcąc dowiedzieć się, skąd wzięła się ta psia zdolność, [   ]⁷. W końcu doszedł do wniosku, że psie umiejętności abstrakcyjnego wnioskowania i porozumiewania się z człowiekiem zostały nabyte w wyniku udomowienia całego gatunku.

– Ten proces rozpoczął się 15 tys. lat temu, w tym czasie nie tylko zmieniła się psia fizjologia, ale przede wszystkim niebywale udoskonaliły się zdolności poznawcze. Żadne [   ]⁸ – podsumował Hare.

- A. zwierzę nie może dziś dorównać psom w komunikowaniu się z człowiekiem
- B. *I natychmiast wzbudził protesty całej sali.***
- C. zwierzę od razu wiedziało, co ma zrobić: siadało, kładło się, biegło. – Takich zdolności
- D. okazały się wyjątkowo mało pojętne. Przypadkowo wybierały
- E. zwierzę słuchające wykładu nie mogło się w tym momencie powstrzymać się od głośnego szczekania.
- F. – wyliczał Hare. Jeden z obecnych na sali psów
- G. badał różne hipotezy
- H. w lot łapać wszelkie subtelne formy porozumienia. Z małpami
- I. – łagodził naukowiec. Pod względem
- J. potem zasłaniał je w taki sposób, by zwierzę nie mogło dostrzec, że pod jedną z nich wsunął przysmak. Następnie,

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	Fragment dodatkowy
B									

XII. Proszę przeczytać tekst i dopasować usunięte z niego fragmenty zgodnie z podanym przykładem.

_____ / 10 p. (10 x 1 p.)

Cudzoziemka o Polakach

Homo poloniensis [„człowiek w polskim wydaniu”] jest nade wszystko [E   ]⁰. Jego najsilniej rozwiniętym zmysłem jest poczucie przynależności klanowej i w obronie swojego klanu gotów jest do [   ]¹, równie spontanicznie dostarcza emocjonalnego schronienia otwartego na przyjęcie wszystkich członków. W schronieniu tym przetrwała polska ojczyzna, [   ]² to ich temperament. Wciąż czujni i uważni wobec siebie, [   ]³ jest ich cnotą. W przyjaźni są szlachetni, lojalni, głębcy i wrażliwi.

Są czujni, serdeczni i gościnni. Kochają rozmowę i żarty, a także [   ]⁴ ucztowania, napitku i miłości. Przy stole odznaczają się łakomstwem; odpowiadają im potrawy o smaku mocnym i w dużych ilościach. Alkohol pochłaniają z taką namiętnością, że wódka stała się [   ]⁵, zgromadzeń rodzinnych, a nawet przypadkowych spotkań. Konsumują ją również w celach zdrowotnych, zarówno prewencyjnych, jak i leczniczych. W miłości są gwałtowni tak, że nierzadko [   ]⁶, skłonni są do ironii, do nadmiernego dystansu, a w najgorszym przypadku do obłudy.

Skoro duch klanowy panuje całkowicie, [   ]⁷, ponieważ jednak polskie pasje są niepohamowane, mnóstwo jest osobnych jednostek, które w niepohamowany sposób bronią swojej osobności. Godnymi [   ]⁸ interesującym skutkiem jest zarówno osobista, jak i zbiorowa obsesja dotycząca określania swojej tożsamości.

W swojej pierwotnej wersji *homo poloniensis* nie stawia sobie wymagań, jest niezdyscyplinowany, autorytarny i niecierpliwy. Często utożsamia własną wygodę [   ]⁹, ale ponieważ jest zarazem ambitny i silny, wkłada wiele energii w to, by pokazać swoją wartość kosztem bliźniego. Na koniec – jako obcokrajowiec powiadam: Niech Bóg Cię strzeże [   ]¹⁰ przyjaźnią Polaka.

Susana Osorio-Mrozek, Meksykanka, w latach 1996-2007 przebywa na stałe w Krakowie

- A. wraz ze swoją religią, sztuką i mową. Dzięki niemu Polacy dawali sobie radę z najdotkliwszym ubóstwem materialnym. Solidarność
- B. jednym z ich narodowych mitów. Używa się jej jako środka komunikacji społecznej – podczas oficjalnych uroczystości
- C. pożałowania skutkami tych zmagañ są: emigracja i stłamszenie jednostki w życiu publicznym. Najbardziej zaś
- D. przed stratowaniem przez polski klan i niech Cię pobłogostawi
- E. istotą gromadną**
- F. z interesem powszechnym i grupowego ducha ze swym bardzo osobistym nastawieniem. Brak mu inicjatywy,
- G. najbardziej heroiczych porywów. Klan, ze swojej strony
- H. z lubością oddają się świętowaniu i różnym ceremoniom. Łakną
- I. osobna jednostka ma skłonność do zanikania
- J. ze zdumiewającą hojnością oddają sobie niezliczone przysługi. Przyjaźń
- K. gniew i zazdrość zaćmiewają im umysł. A jednak, pomimo uczuć tak intensywnych i tak szczerych pragnień

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
E										

XIII. Proszę dopasować tytuły do odpowiednich fragmentów tekstów. Pierwsze rozwiązanie jest przykładem.

_____ / 10 p. (10 x 1 p.)

0.	W kinach luźniej	A.	Wkrótce do księgarń trafi siedemnaste polskie wydanie „Stu lat samotności” G.G. Marqueza, książki, która w plebiscytcie na dzieła wszech czasów, ogłoszonym w 1999 r. wśród czytelników „Polityki”, zajęła 6 miejsce.
1.	Partyjne walki nadal trwają	B.	W ubiegłym roku we wszystkich 25 krajach Unii Europejskiej zanotowano w kinach spadek liczby widzów.
2.	Postęp od fasady	C.	To, że żyjemy w czasach powszechnego infantylizmu, jest, na pierwszy rzut oka, obserwacją trywialną. A jednak Francesco M. Cataluccio napisał na ten temat odkrywczą, zajmującą, a chwilami bardzo zabawną książkę.
3.	Glina	D.	Plebiscyty popularności są wciąż modne – w każdej radiowej ramówce jest miejsce na zestawienie przebojów.
4.	Podróż sentymentalna	E.	Polskie Koleje Państwowe chcą pozbyć się 1500 dworców. Bo szpetne i niedochodowe. Ale samorządy też ich nie chcą
5.	Arcydzieła na bieżąco	F.	<i>Jestem optysemistą</i> – mówił kilka lat temu w wywiadzie dla „Polityki” Stanisław Lem. W wydanym właśnie przez Wydawnictwo Literackie ostatnim zbiorze jego felietonów pesymizm w oglądzie świata bierze górę nad optymizmem, naturalny dla niego dowcip zmienia się w czarny humor.
6.	Lista list	G.	To najbardziej rzeczowa historia kina polskiego, jaka kiedykolwiek została napisana. Rafał Marszałek, jeden z najwybitniejszych naszych krytyków i historyków sztuki filmowej, spogląda na polskie kino XX w. jak na wielką rekwizytornię, w której walają się resztki starych dekoracji, bezużyteczne rekwizyty, fragmenty scenariuszy i list dialogowych.
7.	Niedojrzałość. Choroba naszych czasów	H.	Unia dopłaca do poprawiania urody miast: odnawiania elewacji zabytkowych kamienic, wymiany sąsiadujących z nimi chodników, przebudowy ulic, stawiania stylowych latarni. Remont starego domu jego właściciel musi sfinansować sam.
8.	Ciemne barwy świata	I.	Gdańsk i całe Trójmiasto przez piętnaście lat było solidarnościowym bastionem, w kolejnych wyborach bezskutecznie atakowanym przez formacje tzw. postkomuny. Dziś jest bastionem III RP rządzonego przez Platformę, ale do szturmów już ruszyła IV RP, czyli PiS. Zapowiada się zaciekły bój, bo chodzi nie tylko o władzę, ale i o symbole.
9.	Nasze, wasze, niczyje	J.	Pomysł na album był absurdalny i rozczulający zarazem: zebrać i pokazać widokówki, jakie w czasach PRL można było kupić w każdym kiosku.
10.	Polak z celuloideu	K.	Od kiedy możemy mówić o zawodzie policjanta w Polsce i skąd się wzięło tytułowe przezwisko?

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
B										

XIV. Proszę połączyć wypowiedzi z kolumny I z wypowiedziami z kolumny II.

_____ / 10 p. (10 x 1p.)

„Chętnie grywam potwory, są takie kolorowe” – wywiad z Martą Lipińską.

I		II	
1.	41 lat w jednym teatrze, 30 w jednym małżeństwie – tego się dziś nie spotyka!	A.	Rzeczywiście, umiem zamartwiać się niepotrzebnie i to na zapas. Kiedy wybiegam myślą w przyszłość, denerwuję się, wyobrażam sobie złe rzeczy.
2.	Dzieci też są aktorami?	B.	Uważam, że ten serial jest na dobrym poziomie. Bardzo często słyszę miłe słowa od zadowolonych widzów. Czego więcej trzeba?
3.	Po raz pierwszy do teatru zaprowadził panią tata...	C.	Urodziłam się w tym miasteczku blisko Lwowa. I, jeśli czasem ludzie mówią o moim kobiecym cieple, jest to chyba cecha kobiet ze Wschodu.
4.	Najczęściej występuje pani w rolach czułych i uroczych, ale potrafiła pani zagrać i morderczynię, i sknerowaną staruchę	D.	I sama je chyba mam, lubię się śmiać. To, że się czasem martwię nie oznacza, że jestem ponura.
5.	No tak, nie znosi pani zmian i – jak sama mówi lubi wygodę. Mąż dodaje, że jest pani kobietą luksusową.	E.	Zawsze im mówiłam i takie życzenia składałam co roku przy wigilijnym opłatku: "Żebyś był dobrym człowiekiem".
6.	Powiedziała pani kiedyś, że receptą na długie małżeństwo jest "umieć nie nudzić się ze sobą" i szanować nawzajem swoje dziwactwa..."	F.	Michał skończył wydział operatorski, a teraz kręci niemiecki film w Himalajach. Anna jest malarką, projektuje kostiumy teatralne i filmowe.
7.	Jest pani ponoć katastrofistką...	G.	Zasada, że lubi się dobre rzeczy, ma się ubranie z prawdziwej wełny, bluzkę z prawdziwego jedwabiu – składa się przecież na wdzięk kobiety.
8.	Gra pani w sitcomie „Miodowe lata”. Nie wszyscy ludzie teatru patrzą na to przychylnie...	H.	Życie z czasem uczy takiej mądrości, że niekiedy warto coś przełknąć, zamiast próbować zmienić naturę drugiego człowieka. Trzeba się pogodzić z wadami drugiej osoby.
9.	Pochodzi pani z Borystawia.	I.	Na spektakl operowy. Potem całe moje kieszonkowe szło na bilety do teatru. Największą przyjemnością było zanurzenie się w zaczarowany świat, tworzony na scenie.
10.	Co radziła pani swoim dzieciom?	J.	Lubię odtwarzać rozmaite barwy ludzkiego charakteru. Chętnie grywam potwory. Są takie kolorowe.
11.	Chętnie otacza się pani ludźmi pogodnymi, ceni poczucie humoru.	K.	Te lata w warszawskim Teatrze Współczesnym to świadomy wybór; po prostu jest mi w nim dobrze, tu miałam sukcesy i mam nadzieję, że kolejne jeszcze przede mną.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
							B			

XV. Proszę połączyć wypowiedzi z kolumny I z wypowiedziami z kolumny II.

_____ / 10 p. (10 x 1p.)

Monika Richardson rozmawia z reżyser Agnieszką Holland

I		II	
0.	<i>Bohaterka pani filmu, kopistka Beethovena, słyszy od mistrza, że „kobieta kompozytor to jak pies, który chodzi na tylnych łapach – nigdy nie robi tego dobrze, ale wszyscy chwalą, że próbuje”.</i>	A.	Jako dziecko dużo chorowałam, a w wieku lat 13 w tragicznych okolicznościach straciłam ojca. W '68 roku znalazłam się w więzieniu, miałam proces. Zanim skończyłam 25 lat, sporo przeżyłam. Dzięki temu wcześniej naładowałam swoje twórcze akumulatory.
1.	Kiedy miała pani 15 lat, chciała pani malować. Jednak tworzy pani filmy. Dlaczego?	B.	Pisząc scenariusz filmu, piszę partyturę emocji. Potem staram się film komponować tak, żeby był wierny tej partyturze...
2.	Wyobraża sobie pani siebie jako polityka?	C.	<i>Od młodości spotykam się z taką paternalistyczną oceną moich szans w zawodzie, który wykonuję.</i>
3.	Pani nigdy tak naprawdę nie wróciła do Polski po stanie wojennym...	D.	Nie w dzisiejszym kontekście, ale to możliwe. Jest wprawdzie sprzeczność, która polega na tym, że polityk musi upraszczać świat, a ja ten świat raczej komplikuję.
4.	Czy przejście od kina moralnego niepokoju do pochylenia się nad problemami pojedynczego człowieka było procesem naturalnym, czy zostało w pani wypadku narzucone przez okoliczności?	E.	Bo rozumiałam, że moje potrzeby ekspresji są bardziej złożone. Po pierwsze dla mnie jest ważne, żeby opowiadać jakąś historię, a poza tym lubię mówić ludziom, jak mają żyć.
5.	Jak buduje pani nastrój w filmie?	F.	Przez pewien czas wydawało mi się, że powinnam wrócić i zakorzenić się na nowo.
6.	Beethoven mówi w pani filmie, że muzyka to „czytanie z ust Boga”. Czy filmowcy miewają takie odczucia?	G.	Na pewno fakt emigracji wpłynął na zmianę optyki w moich filmach. Zawsze mnie interesował los ludzki w wymiarze egzystencjalnym i tożsamość w kontekście naszego istnienia.
7.	Kiedyś powiedziała pani, że lubi kino czeskie, bo jest pokorne wobec rzeczywistości, a jego twórcy są bardziej schowani i mniej narzucają swoje ego dziełom niż polscy twórcy...	H.	Dzisiaj jest bardziej aktualne niż kiedykolwiek. Nasze stare identyfikacje narodowe często nie mają dziś racji bytu. Trudno dziś powiedzieć, gdzie jest mój dom. Niemniej zadawanie pytań jest absolutnie konieczne. W przeciwnym wypadku rozpuścimy się w totalnej wiosce i stracimy z oczu to, po co właściwie istniejemy.
8.	W którym momencie życia dotknęła pani swojego człowieczeństwa na tyle, by czerpać z niego inspirację do robienia filmów?	I.	Myślę, że czystą satysfakcją tworzenia filmowcy mają rzadko. Na pewno narzucanie swojej woli innym jest możliwe tylko w czasie aktu twórczego, w którego sens muszę wierzyć ja i cała ekipa.
9.	Czy miała pani możliwość naprawdę wejść w rzeczywistość któregoś z krajów, gdzie pani mieszka?	J.	I nadal sądzę, że tak jest lepiej. Nie lubię artystycznego ekshibicjonizmu. Problem nie polega na tym, że kino autorskie jest złe. Chodzi o to, że twórcy tzw. kina autorskiego rzadko bywają Autorami. Geniusz to zjawisko bardzo rzadkie.
10.	Na koniec pytanie o tożsamość, o wagę jej zachowania. Dlaczego tak nas ono nurtuje?	K.	Nie. Mieszkam we Francji, pracuję w USA, ale cały czas żyję Polską. Codziennie w Internecie czytam polskie gazety.

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
C										

XVI. Proszę dopasować tytuły do odpowiednich podtytułów. Pierwsze rozwiązanie jest przykładem.

_____ / 5 p. (10 x 0,5 p.)

0.	<i>Próba niskiej próby</i>	A.	Przedsiębiorcy inwestują w stare budowle przemysłowe
1.	Kara przed wyrokiem	B.	Nowy młodzieżowy ruch odzieżowy – odwrót od snobizmu
2.	Kto obroni stróża prawa?	C.	<i>Sprawdzian przed maturą okazał się dziecinnie łatwy</i>
3.	Organy z komórki	D.	Producenci sprzętu sportowego wciąż lansują nowe mody
4.	Odpuj metkę	E.	Jak postowie unikają wymiaru sprawiedliwości
5.	Płetwy na każdą okazję	F.	Do aresztu tymczasowego pechowcy mogą trafić na lata
6.	Bo wszystko kręci się wokół tafli	G.	Łyżwiarstwo figurowe jest piękne, ale kradnie piękne dzieciństwo
7.	Plamy na togach	H.	Hodowla narządów – nadzieja lekarzy, kłopot moralistów
8.	Rabusie, fałszerze, przemytnicy	I.	Policjant w kłopotach pozostaje sam
9.	Powrót do hal	J.	Dzieła sztuki to wyjątkowo atrakcyjny łup dla przestępców
10.	Kryminalna kronika sejmowa	K.	Skorumpowani sędziowie

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
C										

XVII. Proszę dopasować tytuły do odpowiednich podtytułów. Pierwsze rozwiązanie jest przykładem.

_____ / 5 p. (10 x 0,5 p.)

0.	<i>Karmienie strachem</i>	A.	Co piąty mężczyznałysieje przed trzydziestką
1.	Strażnicy grubego szmalu	B.	<i>Naukowcy nas ostrzegają niemal przed wszystkim, co mamy na talerzu</i>
2.	Łowcy jeleni	C.	Na alergię cierpi co trzeci Polak
3.	Siły na zasitek	D.	Bez biletu jeździ się dla fasonu, z biedy albo przez zapomnienie
4.	Serce na sygnale	E.	Nowocześni oszuści przenieśli się do Internetu
5.	Ciężkie życie z pyłkiem	F.	Zmiany na kierowniczych stanowiskach
6.	Obrona włoska	G.	Donosów wszyscy się brzydzą, ale wiele instytucji ma z nich pożytek
7.	Pogoda na pięści	H.	Wróciła moda na sporty walki
8.	Władzy na ucho	I.	Ochroniarze, konwojujący transporty z pieniędzmi, muszą odstraszać samym widokiem
9.	Trzęsienie w posadach	J.	Bezrobocie dramatycznie rośnie
10.	Robota dla kanara	K.	Zawały stają się coraz poważniejszym problemem

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
B										

XVIII. Proszę dopasować tytuły do odpowiednich podtytułów. Pierwsze rozwiązanie jest przykładem.

_____ / 5 p. (10 x 0,5 p.)

0.	<i>Okęcie traci pasażerów</i>	A.	<i>Ekspansja tanich linii lotniczych nie służy rozwojowi największego polskiego lotniska</i>
1.	Rozruchy w bazie	B.	Drobni inwestorzy najaktywniejsi w Europie
2.	Podatnik pod ścisłą obserwacją	C.	Podczas rekrutacji dokładnie sprawdza się: kto jakie studia ma za sobą
3.	Istota Instytutu	D.	Skok na media publiczne
4.	Dyplom to przepustka	E.	Policja chce poskromić stadionowych bandytów
5.	Teraz zalewaj białą	F.	IPN ma nowego gospodarza
6.	Parkiet nie tylko dla dużych	G.	Uwaga, smakosze herbat! Zielona jest już passé.
7.	Zabawa w kotka i myszkę	H.	Fuzje w ubezpieczeniach
8.	Żeby zdobyć klienta, trzeba najpierw kupić konkurenta	I.	Telefoniczni giganci przyciągają do siebie damską klientelę brylantami i złotem
9.	O wielu takich, co chcieli ukraść telewizję	J.	Fiskus chce coraz większych uprawnień dla swoich inspektorów
10.	Modny obiekt pożądania	K.	Grozi nam nowa generacja niechcianych wiadomości elektronicznych

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
A										

XIX. Proszę dopasować tytuły do odpowiednich podtytułów. Pierwsze rozwiązanie jest przykładem.

_____ / 5 p. (10 x 0,5 p.)

0.	<i>Z czego poseł żyje?</i>	A.	Jak banki wabią klientów
1.	Szlaban na torze	B.	Szukamy po świecie dostępu do pól naftowych
2.	Strzały Amora	C.	Nurkowie przesuwają granice ludzkiej wytrzymałości
3.	Celnik na celowniku	D.	Na wschodzie Polski wydobywanie i sprzedaż węgla to dochodowy interes
4.	Z zapartym tchem	E.	<i>Jedni politycy ujawniają swój majątek, inni – jego brak</i>
5.	Pozy na płozach	F.	Kolejarze grożą strajkiem
6.	Zakusy fiskusa	G.	Skandale na wschodnich przejściach granicznych wybuchają bez przerwy
7.	Górnicy cud	H.	Co trzeci mężczyzna zakochuje się podczas trzech pierwszych randek
8.	Para w ropę	I.	Pracodawcy szczepią pracowników
9.	Zbieramy plon	J.	Wyższe podatki zapłacą bogaci i niezamożni
10.	Igłą w grypę	K.	Saneczkarstwo zdobywa coraz większą popularność

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
E										

XX. Po przeczytaniu wypowiedzi różnych osób proszę wpisać, która z nich porusza wskazany temat. Pierwsze rozwiązanie jest przykładem.

_____ / 12 p. (12 x 1 p.)

Uwaga! Jedną opinię może wyrażać kilka osób.

A. Manuela Gretkowska, pisarka

To, co możemy zrobić dla siebie, to uczyć już w przedszkolach sortowania śmieci. W naszej miejscowości były pojemniki na szkło czy plastik. Trzeba było je zlikwidować, bo zrobiło się wysypisko.

B. Jerzy Bralczyk, językoznawca

Dbanie o środowisko to dla mnie ochrona zagrożonych wymarciem zwierząt. Mniej mnie boli wycinanie drzew niż wymieranie kolejnych gatunków. Ostatnio słyszałem, że zagrożone wymarciem są narwale. Choć żadnego nie widziałem, to mimo wszystko uważam, że Ziemia bez narwali stanie się uboższa.

C. Lena Kolarska-Bobińska, socjolog

Największym problemem jest niska świadomość ekologiczna. Nie porusza się ekonomicznych konsekwencji degradacji natury. Mimo obowiązku poddawania odpadów recyklingowi nasz kraj tonie w śmieciach, a przecież ich sortowanie nie jest skomplikowaną sprawą.

D. Kora, wokalistka zespołu Maanam

Naszą zmurą jest stan rzek. Przecież powinny być czyste, bo woda jest podstawą życia. Wisła jest w katastrofalnym stanie. Jeśli nie będziemy dbali o rzeki, ockniemy się w smutnej rzeczywistości, w której woda będzie towarem deficytowym.

E. Krzysztof Zanussi, reżyser

Największy problem to niewiarygodni ekolodzy, którzy wyłudniają pieniądze czy upolityczniają sprawy środowiska, oczywiście nie wszyscy są tacy. A przecież mamy problemy: wycinamy drzewa, zalewamy wszystko betonem, nie wierzymy w sortowanie śmieci. To trzeba zmienić. Nie pomogą ekolodzy, którzy bezmyślnie sprzeciwiają się każdej inwestycji.

F. Magdalena Środa, filozof

Najważniejszym zadaniem dla ekologii jest ochrona ekosystemów. Dla mnie przyroda jest wartością samą w sobie: gdy ktoś wycina drzewo, to mnie boli, bo ktoś niszczy wartości.

G. Maja Ostaszewska, aktorka

Dla mnie ważne jest humanitarne traktowanie zwierząt hodowlanych. Ludzie nie rozumieją, że te zwierzęta czują i zwyczajnie się boją. Jeśli człowiek musi zabijać zwierzęta, to niech to robi tak, żeby przynajmniej nie cierpiały.

H. Jadwiga Staniszkis, socjolog

W Polsce niemal wszędzie wycinają lasy. Są kraje w Europie Zachodniej, które nie mają lasów, my jeszcze je mamy i musimy o nie dbać. Oprócz lasów priorytetem jest woda. Byłam w krajach Ameryki Południowej i widziałam, jak brak wody całkowicie wstrzymuje rozwój. A u nas tyle jej marnujemy.

I. Krzysztof Piesiewicz, scenarzysta

Ciągle jesteśmy na etapie kształtowania świadomości ekologicznej. Wielu z nas podpisuje się pod zielonymi hasłami, jeśli nas nie dotyczą. Część winy za tę sytuację leży też po stronie zbyt histerycznie reagujących ekologów. Sztuką jest takie przekazywanie poglądów, żeby nie zrazić odbiorców. Dlatego świadomości ekologicznej wszyscy musimy się nauczyć.

Przykład:

- 0. O konieczności rozwijania wiedzy ekologicznej mówią:** [_I_] [_A_]
1. O ochronie drzew mówią: [___] [___] [___]
2. O czasami błędnych działaniach ekologów mówią: [___] [___]
3. O potrzebie zainteresowania sprawami zwierząt mówią: [___] [___]
4. O kłopotach z wodą mówią: [___] [___]
5. O potrzebie segregowania śmieci mówią: [___] [___] [___]

XXI. Po przeczytaniu wypowiedzi różnych osób proszę wpisać, która z nich porusza wskazany temat. Pierwsze rozwiązanie jest przykładem.

_____ / 12 p. (12 x 1 p.)

Internetowy kwartalnik „Edge” patronuje ruchowi naukowców, głównie przedstawicielom nauk ścisłych, którzy, wychodząc poza tradycyjne granice swoich dziedzin, stawiają sobie filozoficzne pytania typu: czym jest życie i dokąd zmierza, skąd wziął się umysł ludzki i świadomość, które przekonania przyjmujemy, choć trudno je udowodnić. Każdego roku kwartalnik oczekuje od uczonych odpowiedzi na jedno pytanie. W tym roku zapytano: „Co i dlaczego napawa cię optymizmem?”. Oto niektóre odpowiedzi.

A. Prof. Leo Chalupa – neurobiolog

W połowie stulecia zdrowe i produktywne życie powyżej 100 lat wcale nie będzie rzadkością, a przyszli 90-latkowie, jeśli będą dbali o siebie, będą mogli np. uczestniczyć w maratonach. Nowe, hodowane na zamówienie, organy będą zastępowały stare lub chore, dając ludziom możliwość zachowania pełnej sprawności.

B. Daniel Dennet – filozof

Będzie mniej wojen i nietolerancji, między innymi dlatego, że ludzie stają się coraz mniej religijni. Poza tym standardy życia w krajach ubogich powoli, ale stale będą wzrastać.

C. Richard Dawkins – biolog, popularyzator nauki

Kiedy technologie informatyczne staną się dostępne w całym świecie, strażnicy religijnych tradycji nie będą już w stanie chronić młodych przed faktami, które podważą mentalność, stanowiącą podstawę fanatyzmu i nietolerancji.

D. Stephan M. Kosslyn – psycholog

Ludzka inteligencja bardzo rozwinie się w bliskiej przyszłości. Niedługo uczeni dokładnie poznają mechanizmy funkcjonowania ludzkiego umysłu, a wtedy będziemy mogli trenować intelekt równie sprawnie, jak dziś kulturyści trenują mięśnie na siłowni.

E. Peter Schwartz – publicysta, futurolog

Skończyłem sześćdziesiątkę. Kilka dziesięcioleci temu miałbym przed sobą perspektywę stałego spadku umysłowej i fizycznej sprawności. Tymczasem lepszy wzrok, słuch, pamięć, sprawność seksualna będą w zasięgu medycyny w bliskiej przyszłości. Dzieci urodzone dziś w bogatych krajach będą prawdopodobnie żyły w dobrym zdrowiu 120 – 130 lat.

F. Larry Sanger – współtwórca internetowej encyklopedii Wikipedia

Wiedza nie będzie tworzona przez nielicznych ekspertów. Powstanie globalna wspólnota badawcza. Dzięki Internetowi wyniki badań naukowych będą dostępne dla każdego. Upowszechni się wyższe wykształcenie i ludność biednych krajów będzie równie dobrze wykształcona jak bogatych.

Przykład:

- 0. Dzisiejsze dzieci mają szansę przeżyć ponad 100 lat.** Tak twierdzi: [E]
1. W przyszłości ludzie nie będą tak nietolerancyjni i mniejszą rolę będzie odgrywać religia. Tak twierdzi: [___] [___]
2. Zmniejszy się dystans między krajami biednymi i bogatymi. Tak twierdzi: [___] [___]
3. Zwiększą się intelektualne możliwości człowieka. Tak twierdzi: [___] [___]
4. Wydłuży się życie człowieka i poprawi się jego jakość. Tak twierdzi: [___] [___]
5. Rozwój technologii informatycznych pozytywnie wpłynie na nasze życie. Tak twierdzi: [___] [___]
6. Duże nadzieje na przyszłość budzi postęp w medycynie. Tak twierdzi: [___] [___]

XXII. Proszę przeczytać tekst, a następnie zaznaczyć właściwą odpowiedź.

_____ / 10 p. (10 x 1 p.)

Globalizacja

Zjawisko globalizacji nie funkcjonuje na jednym poziomie, jak się często mówi, lecz na dwóch, a nawet trzech. Pierwszy z nich to ten oficjalny – czyli swobodny przepływ kapitału, dostęp do wolnych rynków, komunikacja, ponadnarodowe firmy i korporacje, masowa kultura, masowe towary, masowa konsumpcja. To jest ta globalizacja, o której dużo się mówi i pisze. Ale jest też globalizacja druga – bardzo silna, negatywna, dezintegrująca. Jest to globalizacja świata podziemnego, przestępczego, mafii, narkotyków, masowego handlu bronią, prania brudnych pieniędzy, unikania płacenia podatków, oszustw finansowych. Ta druga globalizacja również korzysta ze swobody i środków komunikacji elektronicznej. I coraz trudniej ją kontrolować ze względu na coraz większe osłabienie państwa.

Kiedyś monopol na przemoc miało państwo – tylko ono mogło mieć armie, policje, służby itd. To się skończyło. Teraz wszystko zaczyna się prywatyzować i pod przykrywką oficjalnej globalizacji mamy też tę drugą – globalizację światowego podziemia.

I jest jeszcze trzecia globalizacja, która obejmuje formy życia społecznego: międzynarodowe organizacje pozarządowe, ruchy, sekty. Ona świadczy o tym, że w starych, tradycyjnych strukturach – takich jak państwo, naród, kościół – ludzie nie znajdują już odpowiedzi na swoje potrzeby i szukają czegoś nowego. O ile więc początek XX wieku cechowało istnienie silnych państw i silnych instytucji, o tyle początek XXI wieku cechuje osłabienie państwa i wielki rozwój różnego typu małych, pozapaństwowych, pozarządowych form, i cywilnych, i religijnych. Zmienia się więc kontekst i struktura, w jakiej żył człowiek. W XX wieku wróg był zdefiniowany. Był nim faszyzm, komunizm. Potem mieliśmy zimną wojnę i wróg również był jasny. W jej trakcie obserwowaliśmy proces dekolonizacji. I wówczas też wiadomo było, kto walczy przeciwko komu.

Teraz, gdy zimna wojna skończyła się i rozpoczęły się konflikty innego typu, jesteśmy intelektualnie bezradni. Na siłę próbujemy wynaleźć wroga, zdefiniować go. Naprędce szkicujemy jakiś portret pamięciowy, żeby było w kogo uderzyć. Ale poruszamy się na oślep, bo nie dostrzegamy tej drugiej i trzeciej globalizacji, o której mówiłem – wielkiego rozproszenia się środków, celów, interesów, jakie charakteryzuje współczesny świat.

Wydaje mi się, że ten próbny szkic trzech globalizacji może nam pomóc w oswojeniu i zrozumieniu świata dzisiaj. On się naprawdę robi trudny, i do pojęcia, i do sterowania.

Przykład:

0. W tekście:

a. analizuje się zjawiska charakterystyczne dla współczesnego świata.

b. udziela się odpowiedzi na pytanie o sens ludzkiego życia.

c. przyrównuje się świat miniony do współczesnego.

1. Zdaniem autora artykułu globalizację można ujmować jako zjawisko:

a. hierarchiczne.

b. wielopoziomowe.

c. cykliczne.

2. Globalizacja oficjalna:
  - a. obejmuje obszary międzynarodowego rynku kapitałowego.
  - b. pojawia się w obszarach ponadnarodowego wolnego rynku.
  - c. dotyczy obszarów szeroko rozumianej gospodarki oraz kultury.

3. Obecnie mamy do czynienia:
  - a. z integracją świata podziemnego w ramach jednej ponadnarodowej struktury.
  - b. z ponadnarodową działalnością organizacji o charakterze przestępczym.
  - c. z przejawami negatywnej dezintegracji świata podziemnego.

4. Osłabieniu ponadnarodowych grup przestępczych nie sprzyja:
  - a. zmniejszenie roli znaczenia państwa w wyniku globalizacji.
  - b. dostępność środków masowego przekazu i wolny przepływ kapitału.
  - c. utrata przez państwo wyłączności na stosowanie przemocy.

5. Dzięki globalizacji przestępcze podziemie:
  - a. rozwija się bardziej dynamicznie niż gospodarka.
  - b. przejęło kontrolę nad środkami masowej komunikacji.
  - c. zyskało większe możliwości działania.

6. Ludzie przystępują do sekt:
  - a. w nadziei, że tam znajdą odpowiedź na nurtujące ich pytania.
  - b. ponieważ państwo i kościół zatraciły swoją moc przyciągania.
  - c. gdyż ani kościół, ani państwo nie są w stanie sprostać nowej rzeczywistości.

7. Zmiany w otoczeniu, w którym żyje człowiek, wynikają z tego, że:
  - a. instytucje pozarządowe przejęły władzę nad państwem.
  - b. świeckie i duchowne instytucje pozarządowe sukcesywnie tracą swoją dotychczasową pozycję.
  - c. państwo i kościół odgrywają w nim inną rolę.

8. W poprzednim stuleciu:
  - a. struktura świata była bardziej stabilna.
  - b. było jasne, czemu należy się przeciwstawiać.
  - c. światem wstrząsały tragiczne wydarzenia.

9. W świecie początku XXI wieku:
  - a. wiemy, skąd faktycznie nadchodzi zagrożenie.
  - b. nie potrafimy się przeciwstawić stale rosnącej fali agresji.
  - c. działamy w sposób nieprzemysłany, nie dostrzegając prawdziwego zagrożenia.

10. Zdaniem autora eseju zrozumieć dzisiejszą rzeczywistość może nam pomóc:
  - a. spojrzenie na świat przez pryzmat drugiej i trzeciej globalizacji.
  - b. wnikliwa lektura tekstów poświęconych globalizacji.
  - c. analiza sytuacji gospodarczo-politycznej.

XXIII. Proszę przeczytać tekst, a następnie zaznaczyć właściwą odpowiedź.

_____ / 5 p. (5 x 1 p.)

Ten dziadek Rodziński miał piękną śmierć... U wuja Stefana w Kątach, gdzie zwykł przybywać z Barcic na wakacje. Bo też trudno było sobie wyobrazić ładniejsze letnie przebywanie! W Kątach od strony ogrodu był na parterze dworu półokrągły, balustradą otoczony taras, dość pojemny, żeby można było na nim w pogodę jadać śniadania wokół stołu na dobrych kilka osób. Skoro zaś tam się zasiadło, miało się przed oczami spadziinę trawnika, na niej kępy drzew, w głębi tworzących zwarte półkole zieleni, a bokiem z lewej płynęła spora rzeczka w dół, lekko szemrząc. Jeśli maj, to spoza rzeczki biła mocna, odurzająca woń czeremchy i słychać było kłaskanie słowików, co nie zdążyły nocą dośpiewać swych partytur, więc robiły to jeszcze rano, gdy pokryte rosą trawniki z bladobłękitnego nieba ogrzewało już słońce.

A staruszek Rodziński był doskonałym wzorem rezydenta, który wie, że przez wdzięczność za ciepło rodzinnych serc i utrzymanie winien dostarczać życzliwemu domowi krewniaków rozrywki. Pogodnej, żeby mogli w jej aurze odpocząć po gospodarskich zajęciach w polu i obejściu. Jawił się rano starannie ogolony, w świeżej zawsze koszuli i krawacie dyskretnym tak, żeby nikogo jaskrawością barw nie drażnił. Ubranie miał tym staranniej oczyszczone, że po latach noszenia sfatygowane, a i buty dziadka lśniły pod wyglansowaną pastą. Witął obecnych najgrzeczniej, jednocześnie rozglądając się doświadczonego okiem, w jakim kto dziś humorze, aby zaserwować odpowiednie do nastroju nowinki. Nic z polityki! Coś jeno z kroniki towarzyskiej, wyczytanej świeżo w gazetach, lub o repertuarze teatrów poznańskich, po czym indagował panią i pana dworu o kłopoty, starając się pocieszyć lub doradzić, jeżeli w skomplikowanej maszynerii nowocześnie prowadzonego majątku jakieś się kółko zatarło.

Ostatniego swego poranka rezydent ukazał się na tarasie zbrojny we wszystkie powaby, tryskając zdrowiem, w tym lepszym usposobieniu, że dzień zapowiadał się prześlicznie, a na stole mógł dostrzec, obok szynki, także kielbasę, pasztetówkę i młode rzodkiewki z inspektów, co bardzo lubił. Ogromnie więc ukontentowany siadł, z wiklinowego koszyczka wziął bułkę, rozkroił, nasmarował masłem, po czy rozejrzał się wokół:

- Jaki ładny dzionek Bóg zesłał! – rzekł, ugryzł bułkę i... umarł.

Przykład:

0.

- a. Dziadek Rodziński przebywał w Kątach podczas świąt.
- b. Dziadek Rodziński przyjeżdżał do Kątów na wypoczynek.**
- c. Dziadek Rodziński przyjeżdżał do Kątów na lato.

1.

- a. Dziadek Rodziński miał w Kątach status rezydenta.
- b. Dziadek Rodziński był zaprzeczeniem rezydenta.
- c. Kąty były letnią rezydencją dziadka Rodzińskiego.

2.

- a. Dziadek był wdzięczny krewnym za gościnę.
- b. Krewni traktowali go dziadka Rodzińskiego z dystansem.
- c. Dziadek robił wszystko, co mógł, aby dokuczyć krewnym.

3.

- a. Dziadek Rodziński był niezrównanym doradcą.
- b. Dziadek Rodziński uwielbiał dyskusje o polityce.
- c. Gospodarstwo krewnych dziadka Rodzińskiego było trochę przestarzałe.

4.

- a. Ostatniego poranka pan Rodziński nie czuł się dobrze.
- b. Ostatni dzień życia dziadka Rodzińskiego był trochę pochmurny.
- c. Tego ranka dziadek Rodziński był okazem zdrowia.

5.

- a. Tego dnia na śniadanie była tylko szynka.
- b. Dziadek Rodziński bardzo lubił pasztetówkę.
- c. Na rzodkiewki było jeszcze za wcześnie.

XXIV. Proszę poukładać podane fragmenty tekstu w logiczną całość.

_____ / 5 p. (10 x 0,5 p.)

_1_ Jeszcze nie tak dawno obserwowaliśmy odejście do lamusa

_____ wieszczą giganci przemysłu muzycznego, choć zastrzegają, że na razie
_____ mogą bowiem okazać się próbą naciągnięcia klientów
_____ doradza Ken Ishiwata, twórca sprzętu hi-fi w firmie Marantz. Fachowcy
_____ jest zaś niewątpliwe: miłośników muzyki czekają duże wydatki
_____ nie wiadomo, co będzie królowało w najbliższych latach. Jedno
_____ na zakup nowego sprzętu. – „Nie można promować
_____ kolejny standard zapisu dźwięku. Trzeba obserwować rozwój technologii –
_____ czarnej płyty winylowej. Dziś jej następczyni, płycie CD, grozi to samo –
_____ nowych odtwarzaczy, wzmacniaczy, kolumn tylko dlatego, że pojawił się
_____ zalecają im jednak ostrożność – rewolucje technologiczne

1										
----------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

XXV. Proszę poukładać podane fragmenty tekstu w logiczną całość.

_____ / 6 p. (12 x 0,5 p.)

_____ ponieważ dotyczy ona wyłącznie psów z metryką, a nigdzie nie jest powiedziane,

_____ Sprawcami wielu tragedii były też czworonogi o nierasowym pochodzeniu.

_____ Nikt wówczas nie protestował, ale też nikt jeszcze nie miał żadnego pojęcia,

_____ gdyż nie wiadomo, jakimi kryteriami kierowano się w jego ustaleniu.

1 Gdy parlament kończył prace nad ustawą o ochronie zwierząt,

_____ Sam wykaz również wzbudza mnóstwo zastrzeżeń i wątpliwości,

_____ do ustalenia listy ras uznawanych za groźne i to jest pierwsze trafienie kulą w płot,

_____ jeszcze odpowiedni zapis o mieszańcach wymienionych ras.

_____ że niebezpieczne mogą być tylko psy z rodowodem.

_____ na gorąco dodano zapis o zezwoleniach na posiadanie groźnych psów.

_____ Towarzystwo Opieki nad Zwierzętami proponuje więc, by zamieszczono

_____ trwała czarna seria ofiar pogryzień przez psy. Pod wpływem tych wydarzeń

_____ jaką formę przyjmą przepisy wykonawcze. Obecnie sprowadzają się one

				1									
--	--	--	--	----------	--	--	--	--	--	--	--	--	--

XXVI. Proszę poukładać podane fragmenty tekstu w logiczną całość.

_____ / 10 p. (20 x 0,5 p.)

- _____ *E-papier*, opracowany w laboratoriach Fujitsu, to prawdziwy
- _____ zastąpią wkrótce płachty z ciekłych kryształów.
- _____ zatruwanie naturalnego środowiska ściekami i szkodliwymi gazami. Jest szansa, aby tego uniknąć.
- _____ przełom w pracach nad substytutem tradycyjnych stron. Relatywnie
- _____ wystarczy odłożyć ją na półkę. Nazajutrz, przy porannej kawie
- _____ produkcję papieru coraz częściej uznajemy za barbarzyństwo.

1 Nadchodzi e-papier! Tradycyjne książki, gazety („lub czasopisma”)

- _____ róż, gdy płoną lasy. Ilość
- _____ celulozy, jaką trzeba zużyć codziennie tylko do produkcji gazet jest zatrważająca, a przecież
- _____ kolorów niż przy zwyczajowym stosowaniu filtrów. I „druk”, i kolorowe ilustracje są bardzo dobrej jakości.
- _____ Wykonane z tworzywa sztucznego, wyświetlają litery i
- _____ zapisaną na nim treść można dowolnie zmieniać. Zamiast więc po przeczytaniu wyrzucać gazetę do kosza
- _____ Nie mniej ważne jest duże zużycie wody – coraz bardziej deficytowej przecież – oraz
- _____ ścięte drzewa musiały rosnąć latami. Zagłada lasów (ich powierzchnia stale się kurczy) nie jest jedynym powodem, dla którego
- _____ ilustracje. Przewaga *e-papieru* nad tradycyjnym polega na tym, że
- _____ w barwach podstawowych, co zapewnia większą żywość prezentowanych
- _____ znajdziemy w niej nowe informacje. Trochę będzie szkoda tego charakterystycznego miłego szelestu, zapachu
- _____ świeżego druku, tej magii, jaką emanuje papier od prawie dwóch milleniów (wynałazł go Chińczyk Cai Lun w roku 105). Nie żałujmy jednak
- _____ cienki – ma zaledwie 0,8 mm grubości – składa się z trzech warstw ciekłych kryształów
- _____ przy wygięciu *e-papieru* lub naciśnięciu nań.
- _____ Co więcej, w przeciwieństwie do ekranów LCD obraz nie ulega zniekształceniu

							1												
--	--	--	--	--	--	--	----------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

XXVII. Proszę poukładać podane fragmenty tekstu w logiczną całość.

_____ /10 p. (10 x 1 p.)

_1_ Chciałbym opisać rozmaite cnoty prywatne, których na ogół nam nie dostaje. Cierpliwość zajmuje wśród nich szczególne miejsce. Pierwsze skojarzenie: poczekalnia.

_____ Bo jesteśmy niecierpliwi. Drugie skojarzenie: rozmowa z idiotą. Z różnych powodów zdarza nam się być zmuszonym do rozmowy z kimś, kto nie ma nam nic do powiedzenia, a nawet gorzej: to, co mówi, jest niemądre lub banalne do granic wytrzymałości.

_____ ale znowu zabierając głos możemy sprowokować innych do zabrania głosu. Kiedy patrzymy na ludzi, którzy cierpliwie czekają trzy godziny w kolejce do okulisty, ani nie czytają, ani – jak się zdaje – nie myślą, tylko po prostu czekają, to zdumiewamy się.

_____ a nie maksymalistami; że wiedzą, iż człowiek przyszedł na świat nie tylko po to, żeby się rozerwać, żeby się rozwinąć, żeby się spełnić, żeby coś zmienić, ale przede wszystkim przyszedł na świat po to, żeby swoje życie jakoś przecierpieć. I tylko tyle, i aż tyle.

_____ a jest kolegą ze szkoły i zaczyna wspominać szkolne wydarzenia, które jemu wydają się wciąż zabawne, a dla nas są tylko dowodem naszego niegdysiejszego kretynizmu. Bądźmy jednak cierpliwi nie dla samych siebie,

_____ Ważne jest więc uświadomienie sobie, że pewnych rzeczy nie da się przewidzieć dokładnie i że w istocie uciążliwe jest czekanie bez wiedzy, jak długo przyjdzie nam czekać. A co byśmy takiego nadzwyczajnego zrobili, gdybyśmy nie czekali? I dlaczego nie potrafimy skupić się na książce czekając i czekając?

_____ Oczywiście, człowiek może poprosić jakąś życzliwą duszę, żeby zadzwoniła o określonej porze – po pięciu minutach na przykład – i powiedziała, że stało się coś nagłego. Nie zawsze jest to jednak możliwe, na przykład kiedy idiota przygwoździ nas na spacerze,

_____ Wyzwanie dla niecierpliwych. Poczekalnia u dentysty jest wyzwaniem także dlatego, że przeciętne dwadzieścia minut na pacjenta może zamienić się w godzinę. Cierpliwość jest wtedy tak trudna do osiągnięcia, bo nie wiemy, kiedy przyjdzie wreszcie nasza kolej.

_____ ale dla tego, kto nas nudzi, bo to też bliźni i nie można go kompletnie zlekceważyć. Trzecie skojarzenie: zebranie. Obojętne jakie, z kim i po co. Zawsze ktoś je przedłuży, wykorzystując wolność słowa i plotąc niepotrzebnie lub wręcz od rzeczy.

_____ A jednak ludzie ci stoją wyżej w hierarchii bytów, które realizują cnoty prywatne, posiadli bowiem cnotę cierpliwości. Z czego to wynika? Nie wiadomo do końca, ale prawdopodobnie z tego, że są rozsądni, więc niczego specjalnego od życia nie oczekują; że są minimalistami,

_____ Zawsze musimy odcierpieć swoje: ani czytać nie można, ani myśleć się nie da, bo nieustające wypowiedzi przerywają tok wszelkiej refleksji. Nie ma na to żadnej rady. Oczywiście najmniej nudno jest, kiedy sami zabieramy głos,

1										
----------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

XXVIII. Proszę poukładać podane fragmenty tekstu w logiczną całość.

_____ / 10 p. (10 x 1 p.)

_1_ Ruch czytelniczy i bibliofilski, który zaznaczył się w Polsce w drugiej połowie XV wieku, a ogarniał przede wszystkim kręgi wyższego duchowieństwa i profesorów Akademii Krakowskiej, wynikał zarówno z wewnętrznego rozwoju kultury polskiej,

_____ arcydzieło sztuki iluminatorskiej – zbiór praw cechowych miasta Krakowa ufundowany przez Baltazara Behema. „Kodeks Behema”, datowany na lata około 1500 – 1506, przechowywany w Bibliotece Jagiellońskiej, ozdobiony był miniaturami w mistrzowski sposób oddającymi klimat warsztatów rzemieślniczych, z całą pogodą, barwnością i godnością mieszczańskiego świata. Magnaci i patrycjusze zabiegali

_____ jak też z bezpośredniego impulsu pochodzącego z Włoch, ożywionych nurtami humanizmu. Stamtąd napływały do Polski pierwsze kodeksy z nieczytanymi dotychczas w scholastycznych szkołach

_____ nie docierały. Ogólnoeuropejskie zainteresowania rękopisami wyraziły się u nas w zamiłowaniu do pięknych kodeksów iluminowanych; tradycje przepychu i bogactwa późnego gotyku spotkały się szczęśliwie z bibliofilską modą, rozszerzeniem zainteresowań i horyzontów wczesnego renesansu. W XV i XVI wieku najbujniej rozkwita w Polsce sztuka iluminacji. Mnożą się zamówienia, pracują wybitni artyści. Skupili się oni w pracowniach klasztornych, katedralnych, miejskich w różnych regionach Polski: śląskim, wielkopolskim, pomorskim, mazowieckim i małopolskim, który osiągnął wówczas największe znaczenie. Jego ośrodkiem był Kraków,

_____ Jagiellonów, „Pontyfikał” Fryderyka. Podobne upodobania kierowały biskupem Erazmem Ciołkiem, fundatorem jednego z najpiękniejszych polskich rękopisów, „Pontyfikału” z około 1510 roku (obecnie przechowywany w Bibliotece Czartoryskich w Krakowie), „Mszału” i innych luksusowych kodeksów liturgicznych. Wtedy też powstaje

_____ nie odbiega swym modelem od zachodnioeuropejskiego. Jednakże uwarunkowania lokalne nadają mu swoisty charakter. W Polsce nie było i być nie mogło na szeroką skalę ani poszukiwań, ani znalezisk antycznych. Wszak nasze ziemie leżały poza zasięgiem dawnego Imperium Rzymskiego i książki starożytne tutaj

_____ tekstami autorów antycznych i współczesnych, przywożonymi przez oczarowanych nimi podróżników. Częste wyprawy naukowe i służbowe przybierają na sile w okresie soborów w Konstancji i Bazylei, gdzie nasi delegaci odgrywali wybitną rolę i mieli okazję spotkać się z kwiatem

_____ na to obojętni. Profesorowie Uniwersytetu Krakowskiego – Jan z Ludziska i Paweł Włodkowic, historyk Jan Długosz, arcybiskup – humanista Grzegorz z Sanoka i inni – przywożą zdobyte kodeksy i przekonania, które stają się zaczątkiem renesansowego fermentu. (...). Bibliofilstwo i zbieractwo wczesnohumanistyczne w Polsce

- gdzie od XIV wieku istniały ugruntowane tradycje iluminatorskie. Szkołę krakowską ożywiają w XV wieku liczne zamówienia możnych bibliofilów, jak biskupów: Zbigniewa Oleśnickiego i Tomasza Strzemińskiego. Na przełomie XV i XVI wieku błyszczą pracownie wawelskie, związane z katedrą i dworem królewskim oraz liczne warsztaty pracujące w mieście. Synowie Kazimierza Jagiellończyka są wielkimi miłośnikami iluminowanych kodeksów. Zamawiają je i do osobistego użytku, i dla kościołów, np. „Graduał Jana Olbrachta” dla katedry krakowskiej, „Mszał jasnogórski” z herbami

- o rękopisy pięknie i bogato zdobione. Księgi liturgiczne czy miejskie – kancelaryjne, czy modlitewniki prywatnego użytku – zachwycają barwnością, gustem i starannością artystycznego wystroju.

- elity intelektualnej chrześcijańskiej Europy oraz uczestniczyć w forum wymian książek i informacji. Jest to właśnie okres najintensywniejszych poszukiwań klasycznych kodeksów, wielkich rewelacji i uniesień. Nasi uczeni nie pozostają

1										
----------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

XXIX. Proszę poukładać podane fragmenty tekstu w logiczną całość.

_____ / 10 p. (10 x 1 p.)

_1_ Z dzieciństwa zapamiętałem strzępek bajki, w której występowała wróżka – posiadaczka złotych kul. Za ich pomocą mogła wszystko dookoła dowolnie sobie

_____ najnowszej generacji. Było to z pewnością potrzebne, ponieważ długoletnie zamieszkiwanie w okolicy nadmorskiej, przy nieszczelnych drzwiach balkonowych doprowadziło już do jedynej w swoim rodzaju symbiozy lokatorów z psami rasy wodołaz: psem tym uszczelniało się mieszkanie w taki sposób, że zimą rozciągało się go pod balkonem,

_____ jak najgorsze przypuszczenia co do tego, co może w każdej chwili stać się z kanalizacją. Uświadomiło mi to, że w bajce o ubogiej chacie rybaka nie wspomniano nic o zapachu. Czy po wpływie jej ozłocenia coś się stało z zapachem?

_____ ozłacać. Zakupiła ona ubogą chatę rybaka i aby w niej zamieszkać, całą – łącznie z wiszącymi pajęczynami i dziurawym wiadrem – pokryła złotem. Pamiętam, że już wtedy zastanawiało mnie, dlaczego,

_____ wróżki z bajki – woda ta już dawno została ozłocona: niestety, ozłocona woda wcale nie jest czysta. Dodając do tego bezpieczną, niezawodną instalację gazową, świeży tynk, telewizję satelitarną, doprowadzoną do każdego mieszkania i krzaki róż, pięknie pnące się po całym terenie, wychodzi, że – lekko licząc – wyposażenie już kilkadziesiątkrotnie przewyższyło

_____ skąd miał surowy zakaz odchodzenia. Wymiana okien pociągnęła za sobą konieczność wyburzenia budynku – tak na oko – w jednej trzeciej, ale nie wykorzystano okazji, tylko zrobiono coś odwrotnego i chyba pochopnie postanowiono go jeszcze wzmocnić. Prawie wszyscy mieszkańcy kafelkują sobie łazienki w oczekiwaniu, aż przyplynie do nich mętna

_____ mając takie środki, nie zbudowała sobie nowego domu. Jednakże – zdaje się – tak daleko jej czar już nie sięgał; być może też bajka chciała pokazać w ten sposób jej szlachetne ograniczenie i to, że się nad innych nie wywyższa. Coś podobnego miałem okazję

_____ koszt, poukładanych na niezbadanym terenie, płyt, na jakich się trzyma. Jednak chodzi o wymianę całego budynku, a nie tylko o jego ozłocenie – to, niestety, tak daleko czar już nie sięga. Nad wszystkim niebezpiecznie unosi się tajemnicza, nie wiadomo skąd wydobywająca się, a nie do wytrzymania, woń, która nasuwa

_____ obserwować podczas tegorocznych wakacji nad morzem. Od czasów bajki rybacy przenieśli się już do domów z wielkiej płyty, ale te, niestety, okazały się równie ubogie. Ponieważ teraz każdy rybak, a nie tylko wróżka, ma już trochę złotych kul, trwa więc ogólne ozłacanie. W stare ściany zdecydowano powstawiać jakieś superszczelne okna

___ podobno podawać do picia nawet niemowlętom. Tego akurat nie byłbym taki pewny, ponieważ zawiesina ta robi wrażenie, że łatwiej byłoby ją oczyścić z wody niż czegokolwiek innego. Jeśli policzyć koszty tych wszystkich operacji, okazałoby się, że metodą

___ ciecz, przypominająca zawiesinę bagienną, którą mój syn zdecydowanie odmówił mycia zębów, twierdząc, że mu się od tego pobrudzą. W klatce schodowej wisi już naturalnie oferta założenia specjalistycznych filtrów do wody, dzięki którym wodę można

1										
----------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

XXX. Proszę poukładać podane fragmenty tekstu w logiczną całość.

_____ /12 p. (12x 1 p.)

Uwaga! Jeden fragment jest zbędny.

Czy polszczyzna ma problem z emancypacją?

Z profesorem Jerzym Bralczykiem, znanym polskim językoznawcą, rozmawia Lidia Ostałowska

- A. używać go naturalnie. Sądzimy też, że jeśli coś ma żeńską płęć, powinno być nazwane żeńskim rzeczownikiem, a jeśli męską – to męskim. I tak
- B. stado jeleni, wśród których będą łanie. I stado saren, wśród których będą także kozły. Kaczki to także kaczory, ale indyczki to indyki. W jednym przypadku dominuje żeńska płęć, bo żeński rzeczownik oznacza
- C. ***Mężczyźni przyszli, a kobiety przyszły. Tak samo psy, świnie i koty. Czy rodzaj gramatyczny wyraża***
- D. Żeńska końcówka we własnym zawodzie jest dla nich trudna do przełknięcia. Z polityczką zalecałbym ostrożność, bo to także zdrobnienie od słowa „polityka”. Choć muzyczka, czyli kobieta muzyk, brzmi w porządku.
- E. rodzaj ubrania, a nie kobieta.
Niemiecki dość gładko poradził sobie z kanclerką.
Bo łatwiej od polskiego przyjmuje
- F. *Niechby pisali: „Kliencie/tko”.*
To zakłóca komunikację.
- G. *hierarchię?*
Niestety, do pewnego stopnia tak. W polszczyźnie rodzaj gramatyczny to sprawa skomplikowana. Staramy się
- H. rzecz się wikła. Sprawiają to relacje społeczne. Kiedyś pewne zawody zdominowali mężczyźni. Na przykład pilot to zwykle mężczyzna. Stąd łatwo było o czapkę
- I. najczęściej bywa. Mamy więc wilka i wilczycę, kurę i koguta, jelenia i łanię, sarnę i kozła. Zawsze jedna z tych nazw oznacza nie tylko określoną płęć, ale także
- J. *nikogo nie dziwi, a kobieta marynarka – tak. Seksistowski mamy ten język.*
Wcale nie. W Stanach parę prezydencką anonsują pan i pani George Bush. A u nas: Jolanta i Aleksander Kwaśniewscy. W polszczyźnie jest bardziej kobieco.
W takim razie wypada mówić: socjolożka, psycholożka, polityczka?
Socjolożkę i psycholożkę akceptują słowniki poprawnej polszczyzny. Filolożkę uważa się tam za formę błędną. Może dlatego, że słowniki układają właśnie filolodzy.

- K. wszystkie zwierzęta. A więc, gdy pasą się krowy, mówimy: stado krów, choć są wśród nich również byki. Gramatycznie byki stają się także krowami. Mamy
- L. pilotkę. W języku zostało dla niej puste miejsce. Dziś „pilotka” można powiedzieć również o kobiecie. Pilotka w pilotce brzmi poprawnie. Gorzej z marynarką. Bo to
- ł. żeńskie końcówki.
Może polszczyzna ma kłopot z emancypacją?
 Język wiąże się z hierarchią, odwzorowuje zachowania społeczne, ale w niewielkim stopniu je kreuje. Dlatego nie łączyłbym z nim postaw pro- czy antifeministycznych.
Pilot, urządzenie elektroniczne,
- M. cały zbiór, a w innym męska.
A u ludzi?
 Jest trochę inaczej. Czasem nazwy dają się tworzyć regularnie: łowca – łowczyni, zwycięzca – zwyciężczyni. A kiedy indziej

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	Fragment dodatkowy
C													

XXXI. Proszę przeczytać tekst, a następnie zaznaczyć: P – gdy zdanie jest prawdziwe; F – gdy jest fałszywe.

_____ / 10 p. (10 x 1 p.)

Badacze kropli wody

W XIV LO im. Stanisława Staszica – jednym z czołowych warszawskich liceów o profilu ścisłym – rośnie obiecująca kadra młodych naukowców. Od kilku lat triumfują w prestiżowym światowym Turnieju Młodych Fizyków. Skład drużyny się zmienia, ale młodzież co roku prowadzi ten sam nauczyciel. 14 lipca w Szwajcarii będą walczyć o tytuł mistrzów świata. Jeśli się uda, jako pierwsi w historii wygrają turniej trzy razy. Przechodni puchar trafi do nich na zawsze.

Dla Pawła, Tomka, Maćka, Krzyśka i Aleksieja wakacje jeszcze się nie zaczęły. Tuż przed finałem w szkolnym laboratorium spędzają nawet po 14 godzin dziennie. Badają na przykład, w jakich warunkach występuje lawina, jaki jest mechanizm lotu ważki, jak sztucznie wywołać fatamorganę. Są też zagadnienia bardziej abstrakcyjne. *„Od jakich parametrów zależy dźwięk, który wydaje kropla wody spadająca na gorącą powierzchnię?” – Trudno się zmobilizować, kiedy za oknem słońce, ale jest o co walczyć – mówią.*

Dlaczego młodzież tak chętnie poświęca wolny czas na rozwiązywanie zadań z fizyki? Tłumaczą, że to ich pasja. Jednak nie mniej istotne jest zaangażowanie i zdolności pedagogiczne nauczyciela Stanisława Lipińskiego.

– Kiedy siedzimy dzień w dzień do godziny 20, on zostaje z nami – mówi Krzysiek Wójtowicz.

– Ja tylko wybieram drużynę i wskazuję literaturę. Nie rozwiązuję za nich zadań, bo niektórych pewnie bym nie umiał – śmieje się nauczyciel. On czuwa też, by nie zjadła ich trema, choć sam nie potrafi nad nią zapanować. Żadnego finału nie widział na żywo.

Lipiński nosi długą siwą brodę, włosy w nieładzie, ma rozbiegane spojrzenie. „Powszechnie znany pogromca wiedźm, miłośnik sztuki, krytyk filmowy” – napisali o nim na urodzinowym plakacie uczniowie. Uczy fizyki od kilkudziesięciu lat. Ale dba też o ich ogładę humanistyczną.

– Nie da się wiedzy poszatkować na szufladki. Ogólna kultura procentuje w każdej dziedzinie

– mawia. Dlatego jego fizycy niedawno pojechali do Opery Dolnośląskiej na „Zygfyda” Ryszarda Wagnera. Sami wystawili polską premierę „Kopenhagi” Michaela Frayna. Dostali potem zaproszenie i wystąpili w gdańskim Teatrze Wybrzeże.

Za rok finaliści Turnieju Młodych Fizyków zdają maturę. Stanisławowi Lipińskiemu marzy się, że wybiorą karierę naukową. Nie wszyscy mają jednak na to ochotę. *– Szkoda, jeśli odejdą do biznesu albo wybiorą zachodnie uczelnie – mówi dr Andrzej Nadolny z Instytutu Fizyki PAN. – Ale rozumiem ten wybór, bo w kraju wciąż nie ma zachęt dla młodych naukowców. Za każdym razem drżymy o pieniądze na organizację turnieju. Sponsorzy nie ciągną do nas tłumnie, a Ministerstwo Edukacji daje kwoty żenujące.*

		P	F
0.	Przykład: Skład drużyny jest wciąż taki sam.		X
1.	Gdy drużyna przegra, utraci wcześniej wywalczony puchar.		
2.	Uczniowie zajmują się także badaniem ruchu owadów.		
3.	Uczniowie uważają, że słoneczna pogoda sprzyja pracy umysłowej.		
4.	Poznawcza pasja uczniów nie jest jedynym czynnikiem ich wytężonej pracy.		
5.	Nauczyciel dba również o to, by uczniowie się odpowiednio odżywiali.		
6.	Podczas finału nauczyciel zasiada wśród publiczności.		
7.	Uczniowie dość żartobliwie przedstawiają swojego nauczyciela.		
8.	Po sukcesie swego spektaklu, uczniowie zagrali go także na scenie Teatru Wybrzeże.		
9.	Andrzej Nadolny doradza uczniom wyjazd za granicę.		
10.	Ministerstwo Edukacji nie szczędzi środków na organizację konkursów naukowych.		

XXXII. Proszę przeczytać tekst, a następnie zaznaczyć: P – gdy zdanie jest prawdziwe; F – gdy jest fałszywe; BI – gdy w tekście brakuje informacji na dany temat.

_____ / 10 p. (10 x 1 p.)

O Lechu i białym orle

Strudzona była drużyna Lecha. Ile to już dni wędrówki mieli poza sobą? Ile wykarczowanych drzew? (...) Ile zwierzyny padło pod strzałami z łuków i ostrzami oszczepów? Ile ognisk rozpalono po drodze? Któż to zliczy? Szli tak, aby znaleźć miejsce na założenie grodu, by znaleźć ziemię, na którą sprowadzą żony i dzieci, aby osiąść tu na zawsze.

Odпочzywali właśnie po kolejnym męczącym dniu wędrówki. Część wojów legła w cieniu rozłożystych dębów, część poita strudzone konie, część przygotowywała jadło na wieczrę. Od rozpalonych ognisk szedł zapach dymu i piezonego mięsiwa. Lech stał na skraju puszczy, wodził wzrokiem po rozciągającej się przed nim równinie i zamyślił się głęboko. Może wspominał braci: Czecha i Rusa, z którymi rozstał się niedawno? Oni również poszli szukać sposobnego miejsca na osiedlenie. A może wracał myślami do ziemi, z której wyszli, w której pozostawili swoich współplemieńców? A może rozważał, czy by nie osiąść właśnie tu, na tej równinie, na skraju puszczy? Przecież puszcza w zwierzynę bogata, ziemia zda się urodzaj zapowiadać, a jeziora rybę wszelaką obiecują. Ale ziemi, na której się mają rodzić ich dzieci i wnuki, nie wybiera się pochopnie. To jest ziemia na zawsze. Może więc są ziemie piękniejsze, bogatsze, bezpieczniejsze?

Myślał, być może, nad tym Lech, wodząc wzrokiem po równinie i bezchmurnym niebie. Nagle ptak nieznany pojawił się nad jego głową. Połyskiwał bielą szeroko rozpostartych skrzydeł. Potem zatoczył łuk nad wiekowym dębem, rosnącym na skraju puszczy, na niewielkim wzgórzu. Lech, zaciekawiony ptakiem i jego dziwnym lotem, zbliżył się do drzewa i ujrzał na nim gniazdo wielkie i wychylające się z niego główki białych piskląt. Otwarte dziobki prosiły o pokarm. Białopióry ptak przysiadł na skraju gniazda i troskliwie je karmił.

Ożywił się nagle Lech, rozchmurzyło się jego czoło i gromkim głosem wojów do siebie przywołał. A gdy przy nim stanęli, powiedział:

– Tu zostaniemy. Tu będzie nasze gniazdo. A ten biały ptak, karmiący pisklęta – naszym znakiem. A gród, który tu zbudujemy, Gniezdnem nazwiemy.

Ucieszyli się wojowie, że zakończyła się ich uciążliwa wędrówka, że miejsca swego doszli i głośnym „hura!” postanowienie Lecha poparli.

I w ten sposób biały orzeł stał się ptakiem królewskim na ziemi Lecha i tak doszło do powstania pierwszego grodu, później Gniezdem nazwanego.

		P	F	BI
0.	Przykład: Celem wyprawy drużyny Lecha było znalezienie odpowiedniego miejsca do zamieszkania.	X		
1.	Drużyna Lecha podczas wyprawy wycinała drzewa i polowała na zwierzęta.			
2.	Orzeł pojawił się nad głową Lecha, kiedy ten leżał pod drzewem.			
3.	Miejsce, na którym postanowił osiedlić się Lech z drużyną, miało urodzajne gleby.			
4.	W czasie wieczery spożywali mięso przyrządzone na ognisku.			
5.	Lech od początku nie miał wątpliwości, które miejsce wybierze na osiedlenie.			
6.	W puszczy rosły ponad stuletnie dęby.			
7.	Lecha ujął sposób, w jaki orzeł opiekował się swoim potomstwem.			
8.	Zanim Lech podjął decyzję o osiedleniu, spytał drużynę o zdanie.			
9.	Legenda opowiada o założeniu pierwszego polskiego miasta.			
10.	W jeziorach występowały tylko najlepsze gatunki ryb.			

XXXIII. Proszę przeczytać tekst, a następnie zaznaczyć: P – gdy zdanie jest prawdziwe; F – gdy jest fałszywe; BI – gdy w tekście brakuje informacji na dany temat.

_____ / 10 p. (10 x 1 p.)

Pisanki wielkanocne

Wielkanocne malowanie jaj praktykowano w wielu krajach. Polskie pisanki zdobiono najczęściej geometrycznym ornamentem, chociaż prawie równie często malowano czy wyskrobywano na nich wzory roślinne. Jaja były malowane, kraszone czy skrobane w jabłuszka, w topolki, w sosenki albo w serduszka, w dzwoneczki, w drabinki itd. Rzadziej trochę zdobiono je rysunkami zwierzątek. Wtedy rysowano ptaki, niekiedy konie, jelenie, zające, ryby. Jaja były zdobione najczęściej przez kobiety, chociaż od niedawna spotyka się także mężczyzn, którzy nieźle radzą sobie z pisankami. Dzisiaj już żaden zakaz nie zabrania mężczyznom kraszenia jaj. Dawniej natomiast ich zdobieniem mogły zajmować się tylko dziewczęta i baby. A jeżeli któraś była „nieczysta” (różne mogły być powody), nie powinna zdobić wielkanocnych jajek.

W niektórych wsiach Podlasia opowiadano, że niegdyś wielotygodniowe malowanie pisanek otaczała tajemnica. Kobiety „piszące” jaja zasiadały razem w izbie i wstęp był tam zabroniony. Zakaz ten dotyczył zwłaszcza mężczyzn. Jeżeli któryś przypadkiem lub zgoła podstępnie wkradł się do izby, nie tylko był przeganiany, lecz należało za siebie rzucić szczyptą soli lub nieznacznie splunąć, by oczyścić kraszone jaja – i te już ozdobione, i te jeszcze białe, a także przybory używane do ich „pisania”.

Bywały też pisankowe zabawy. Znano je jeszcze w XIX wieku i zwano walatką, zabawą w bitki czy na wybitki. Podczas takiej zabawy toczyło się pisankami po stole, żeby się jajka zderzyły. Wtedy stłuczone przechodziło na własność „silniejszej” pisanki. Do dziś można spotkać tę zabawę na wschodnich terenach Polski. W czasopiśmie „Wiśła” z 1879 roku można znaleźć taki zapis: „W pisanki bawi się młodzież wiejska od Wielkiej Niedzieli do Zielonych Świątek. Dorastający chłopak, chcąc zwrócić uwagę którejś z dziewcząt, czeka uroczystości Zmartwychwstania Pańskiego; wtedy wyraża jej swoje uczucia miłosne przez doręczenie pisanki. Jeżeli dziewczyna przyjmie pisanekę i w zamian da swoją, to każe tym się domyślać, że będzie wzajemną. Trzyma się jednak z daleka, jeżeli jest przezorna, dopóki się nie przekona, że chłopak ma uczciwe zamiary. Nawiązane tym sposobem miłości kończą się często małżeństwem”.

Barwione, malowane, „pisane”, skrobane, oklejane, rysowane jaja ofiarowywano często zmarłym, zanosząc je na groby. Ten obyczaj był praktykowany, i do tej pory można go jeszcze spotkać wśród ludności prawosławnej, gdzie odwiedzanie mogił wiąże się z każdym właściwie świętem. Ale tylko wiosną czci się zmarłych i ich dusze, zanosząc na groby pisanki i jadło.

		P	F	BI
0.	Przykład: Pisanki polskie zdobiono ornamentami geometrycznymi, roślinnymi i zwierzęcymi.	X		
1.	Wzory roślinne bardzo rzadko pojawiają się na tradycyjnych polskich pisankach.			
2.	Na tradycyjnych pisankach polskich rzadziej rysowano czy malowano motywy geometryczne niż zwierzęce.			
3.	Zakazy związane z malowaniem pisanek dotyczyły obu płci.			
4.	Nieczystość kobiety związana była z jej fizjologią.			
5.	Gdy do izby, w której kobiety z Podlasia malowały pisanki wszedł mężczyzna, rzucono na niego szczyptę soli.			
6.	W zabawie w bitki uczestniczyli tylko mężczyźni.			
7.	Walatka (bitki; wybitki) to obecnie polski zwyczaj regionalny.			
8.	Zabawa w bitki polega na doręczaniu pisanki ukochanej dziewczynie.			
9.	Gdy dziewczyna wymieniła się pisanką z chłopakiem, wyrażała tym samym natychmiastową zgodę na małżeństwo.			
10.	Prawosławni zanoszą pisanki na groby zmarłych w każde święta.			

XXXIV. Proszę uzupełnić tekst wyrazami z ramki. Uwaga! Niektóre wyrazy są niepotrzebne.

_____ / 5 p. (10 x 0,5 p.)

uradowany	wydaje	szybkim	rzeczywistości
wzrost	fety	nader	wymaganym
oby	kategorii	nawiązką	prawdopodobnie
poziom		klaczy	<i>pokoleń</i>

Hodowla koni to zadanie na wiele lat, na wiele .....***pokoleń***.....⁰ i koni, i hodowców. Potrzeba do tego wiedzy, doświadczenia i cierpliwości. No i dużych pieniędzy, które mogą się zwrócić z .....¹, ale znacznie później. (...)

Polski Narodowy Pokaz Koni Czystej Krwi Arabskiej i wielka aukcja koni arabskich odbywają się w połowie sierpnia w Janowie. W tym roku jubileuszowa 35. aukcja – co stanowiło powód do specjalnej .....² – zgromadziła nie tyle tłumy uczestników licytacji, ile miliony we wszystkich walutach kuli ziemskiej. Nazwa pokaz bywa nieco myląca. Jest to w .....³ konkurs końskich piękności. Trzech sędziów – w Janowie wszyscy reprezentowali najwyższy .....⁴ – oceniali pięć elementów końskiej urody: typ, głowę i szyję, kłode – jak fachowo nazywa się tułów, nogi i sposób poruszania się. (...) Triumfatorką konkursu została roczna klacz Pianissima z hodowli janowskiej. Dla znawców nie było to zaskoczeniem. Pianissima zdobyła już tytuł czempiona swojej .....⁵ na prestiżowym pokazie w Białce i otrzymała tam tytuł najpiękniejszego konia pokazu. (...)

Pianissima nie jest przewidziana do sprzedania w ciągu najbliższych lat. Niech najpierw zostawi w stadninie kilkoro swoich dzieci, ...⁶ równie pięknych jak matka. Sposób prezentowania konia jest – jak się .....⁷ – łatwiejszy dla samego konia niż dla człowieka. Poza umiejętnościami pokazania wszystkich walorów zwierzęcia prenter musi mieć kondycję. Kilkakrotnej rundy wokół placu, w tempie .....⁸ przez pokazowy obyczaj, nie powstydziliby się zawodnik biegów średnich. Dobrych, fachowych prenterów nie ma wielu, więc są zapraszani na pokazy na całym świecie. Na polski pokaz zaproszono prenterkę aż z Kanady. W Janowie za najlepszego w tej specjalności uznano Piotra Dwojaka, który .....⁹ wyróżnieniem wykonał dodatkową honorową rundę wokół placu, ...¹⁰ umiejętnie naśladowując koński ruch, co wywołało zachwyt publiczności.

XXXV. Proszę uzupełnić luki wyrazami z ramki zgodnie z podanym przykładem.

_____ / 10 p. (20 x 0,5 p.)

opowieść	wtręty	marzycielstwo	zbieżne	wywołuje	zawieść
wymysł	narrację	opresji	oprawki	zawdzięcza	
winy	dystansu	wchłania	oczekując	ciszę	zastępując
uwspółcześniania	proporcje		przypominając	zakorzenione	

Gwarantowany happy end

Świat oglądany przez czarne okulary ma plusy i minusy. Z jednej strony, często wydaje nam się głębszy i prawdziwszy niż .....**opowieść**.....⁰ o szczęśliwej miłości, domu z ogródkiem i grzecznych dzieciach; z drugiej – utwierdza nas w poczuciu niespełnienia i .....¹ depresję.

Dlatego warto czasem ściągnąć .....² z nosa, by przywrócić naszemu życiu właściwe .....³. Nie trzeba od razu wierzyć w bajki o rodzinnej idylli. Wystarczy wystawić głowę z czarnej dziury, która .....⁴ nadzieję. Już od 30 lat pomaga nam w tym Małgorzata Musierowicz. W kolejnych odsłonach powieściowego cyklu, który swoją nazwę .....⁵ poznańskiej dzielnicy Jeżyce, autorka stawia na pierwszym planie jedną z członkiń licznej rodziny Borejków i stara się podążać jej śladem. Jej książki nie tyle redukcją cierpienie, samotność czy poczucie niższości, ile podnoszą na duchu, ...⁶, że przy odpowiedniej dawce humoru i .....⁷ wobec siebie można wyjść zwycięsko z największej .....⁸.

Choć adresatkami „Jeżycjady” są głównie nastolatki, cykl cieszy się ogromną popularnością także wśród starszych odbiorców. Ukazywane przez Musierowicz problemy są bowiem uniwersalne i silnie .....⁹ w codzienności. Autorka nigdy nie zapomina o kontekście społecznym. Receptą na młodzieńcze poczucie wyobcowania jest dla niej nie ucieczka w jałowe .....¹⁰, lecz próba rozwiązania problemu w realnym świecie, wśród ludzi, z którymi dzielimy swój los. „Musisz komuś oddać swoje życie, bo nie będziesz żyła naprawdę”; „Dobrze jest zdać sobie sprawę ze swojej .....¹¹, bo inaczej trzeba wciąż przed nią uciekać”; „Nie odzywaj się,

chyba że możesz ulepszyć .....¹² – brzmią złote myśli bohaterek „Jeżycjady”. Prywatne szczęście okazuje się więc nagrodą za odpowiedzialność, w której wielu autorów literatury dla młodzieży widzi dziś jedynie .....¹³ „strasznych mieszczan”, ...¹⁴ ją iluzją bezstresowej wegetacji w baśniowej Nibylandii.

Głównym walorem „Jeżycjady” pozostaje jednak lekki język, pełen humoru i ciepła. Nie niweczą tej lekkości nawet archaiczne .....¹⁵ („pasjami”, „u licha”, „afront”, „zgoła”), które sporadycznie przytrafiają się autorce. Tym bardziej, że Musierowicz próbuje uwiarygodnić swoją .....¹⁶ rekwizytami zaczerpniętymi z dzisiejszej popkultury (RMF, Sistars, Papa Roach). Cóż, rodzinna tradycja .....¹⁷ języka zobowiązuje. Czego innego moglibyśmy się spodziewać po rodzonej siostrze Stanisława Barańczaka?

Dlatego też w ramach „Jeżycjady” nigdy nie doczekamy się zapewne powieści bez happy endu. – Nie można rozczarować kogoś, kto sięga po moją powieść z zaufaniem, ...¹⁸ pociechy i rozrywki. Nie wolno mi czytelnika .....¹⁹ – złe, smutne zakończenie byłoby wbrew prawom gatunku – wyznała autorka w jednym z wywiadów i trudno jej się dziwić. Zwłaszcza że w tym przypadku prawa gatunku są .....²⁰ z naszymi marzeniami.

KLUCZ DO ZADAŃ

I.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
a	b	d	c	d	a	c	b	d	b	c

II.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
b	a	b	d	c	c	d	b	a	d	c

III.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
b	b	a	b	b	d	a	b	d	b	c

IV A.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
a	c	d	b	b	c	b	c	a	c	c

IV B.

0.	Opozycje
1.	Przystaje
2.	sprzyja
3.	nie tyle
4.	tendencje
5.	upowszechniają
6.	posługuje się
7.	w treść
8.	szerzy się
9.	niedbale
10.	sprawności

V A.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
a	a	d	b	a	c	b	d	b	c	d

V. B.

0.	pociąg		
1.	wzmacniana	6.	w operowaniu
2.	skłania się ku	7.	nadawane
3.	podnięt	8.	otaczającego
4.	upraszczają	9.	na poziomie
5.	językowych	10.	ujmowaniem

VI.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
b	c	a	c	b	c	d	a	c	d	b	c	a	b	a	d

VII.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
A	G	I	C	J	E	H	D	B	K	F

VIII.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
F	C	E	A	K	H	B	D	I	G	J

IX.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
D	F	E	I	A	G	B	C	H

X.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	Fragment dodatkowy
E	K	C	A	J	L	F	H	I	B	G	D

XI.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	Fragment dodatkowy
B	I	F	C	J	D	H	G	A	E

XII.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
E	G	A	J	H	B	K	I	C	F	D

XIII.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
B	I	H	K	J	A	D	C	F	E	G

XIV.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
K	F	I	J	G	H	A	B	C	E	D

XV.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
C	E	D	F	G	B	I	J	A	K	H

XVI.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
C	F	I	H	B	D	G	K	J	A	E

XVII.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
B	I	E	J	K	C	A	H	G	F	D

XVIII.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
A	E	J	F	C	G	B	K	H	D	I

XIX.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
E	F	H	G	C	K	J	D	B	A	I

XX.

0.	1.	2.	3.	4.	5.
A, I	F, H, E	E, I	B, G	D, H	A, C, E

XXI.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.
E	B, C	B, F	D, F	A, E	C, F	A, E

XXII.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
a	b	c	b	c	c	a	c	b	c	A

XXIII.

0.	1.	2.	3.	4.	5.
b	a	a	a	c	B

XXIV.

1	3	11	9	5	4	6	8	2	7	10
----------	---	----	---	---	---	---	---	---	---	----

XXV.

7	9	4	13	1	12	6	11	8	3	10	2	5
---	---	---	----	----------	----	---	----	---	---	----	---	---

XXVI.

15	2	14	16	6	12	1	9	10	19	3	5	13	11	4	18	7	8	17	21	20
----	---	----	----	---	----	----------	---	----	----	---	---	----	----	---	----	---	---	----	----	----

XXVII.

1	4	9	11	6	3	5	2	7	10	8
----------	---	---	----	---	---	---	---	---	----	---

XXVIII.

1	10	2	7	9	6	3	5	8	11	4
----------	----	---	---	---	---	---	---	---	----	---

XXIX.

1	5	11	2	9	6	3	10	4	8	7
----------	---	----	---	---	---	---	----	---	---	---

XXX.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	Fragment dodatkowy
C	G	A	I	K	B	M	H	L	E	Ł	J	D	F

XXXI.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
F	P	P	F	P	F	F	P	F	F	F

XXXXII.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10
P	P	F	P	P	F	BI	P	F	P	BI

XXXIII.

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10
P	F	F	P	F	F	BI	P	F	F	F

XXXIV.

0.	pokoleń	
1.	nawiązką	6. oby
2.	fety	7. się wydaje
3.	rzeczywistości	8. wymaganym
4.	poziom	9. uradowany
5.	kategorii	10. nader

Wyrazy zbędne: szybkim, wzrost, klaczy

XXXV.

0.	opowieść	
1.	wywołuje	11. winy
2.	oprawki	12. ciszę
3.	proporcje	13. wymysł
4.	wchłania	14. zastępując
5.	zawdzięcza	15. wtręty
6.	przypominając	16. narrację
7.	dystansu	17. uwspółcześniania
8.	opresji	18. oczekując
9.	zakorzenione	19. zawieść
10.	marzycielstwo	20. zbieżne